

الگو فتجان و دسته در تحلیل تکنیکال

نویسنده: فرهاد علیمرادی - مدیر وبسایت فیبو بورس

در دنیای پرنوسان بازارهای مالی، معامله‌گران همواره به دنبال ابزارهایی برای کاهش ضریب خطا هستند. الگوهای کلاسیک، سال‌هاست اعتبار خود را در بازارهای بورس، فارکس و ارز دیجیتال حفظ کرده‌اند.

برخی از این الگوها قدیمی و برخی نوظهور هستند. اگر عبارت «الگوهای تحلیل تکنیکال» را جست‌وجو کنید، با صدها نام عجیب مواجه می‌شوید؛ اما نکته اصلی اینجاست: موفقیت در معامله، تنها با حفظ کردن شکل الگوها به دست نمی‌آید.

برای تسلط واقعی بر هر الگو، رعایت دو اصل حیاتی الزامی است:

۱. **درک فلسفه تشکیل الگو:** شما باید بدانید در پشت پرده حرکات قیمت، چه نبردی میان خریداران و فروشندگان در جریان است. نباید صرفاً یک حفظ‌کننده اطلاعات باشید.

۲. **تدوین استراتژی معاملاتی:** باید دقیقاً بدانید در چه نقطه‌ای وارد شوید، کجا حد ضرر بگذارید و در چه قیمتی سود خود را ذخیره کنید.

الگوی فنجان و دسته (Cup & Handle) یکی از معتبرترین الگوهای است که در تمامی بازارها و تایم‌فریم‌ها (از ۵ دقیقه تا ماهیانه)، موقعیت‌های معاملاتی جذابی ایجاد می‌کند.

برای درک ساختار این الگو به تصویر زیر توجه کنید:

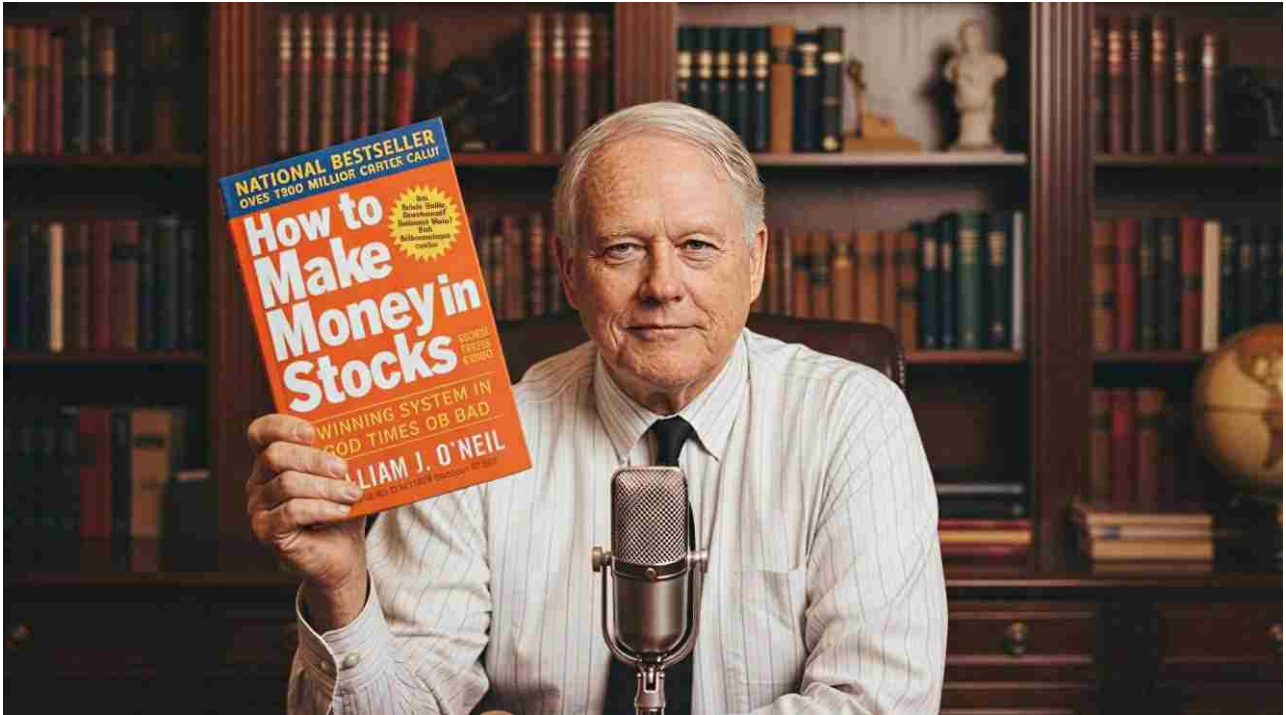

درست دیده‌اید! الگو فنجان و دسته به همین شکل ساخته می‌شود! یعنی اگر آن را با کندل‌های قیمتی جایگزین کنیم چنین شکلی خواهیم داشت:

تاریخچه و بنیان‌گذاران الگوی فنجان و دسته

شناخت ریشه‌های یک الگو به درک اعتبار آن کمک می‌کند. این الگو اولین بار در سال ۱۹۸۸ توسط ویلیام جی اونیل در کتاب مشهور «چگونه در بازار سهام پول در بیاوریم» مطرح شد. او با بررسی هزاران نمودار دریافت که قیمت‌ها پیش از رشدهای بزرگ، ساختاری شبیه به فنجان می‌سازند.

بعدها، تحلیلگری برجسته به نام توماس بولکوفسکی (Thomas Bulkowski) با نگاهی آماری، جزئیات دقیقتری به این الگو اضافه کرد که دقت پیش‌بینی آن را دوچندان کرد. توماس بولکوفسکی به عنوان پدر الگوهای نموداری (چارت پترن‌ها) شناخته می‌شود.

انواع الگوی فنجان و دسته در نمودار

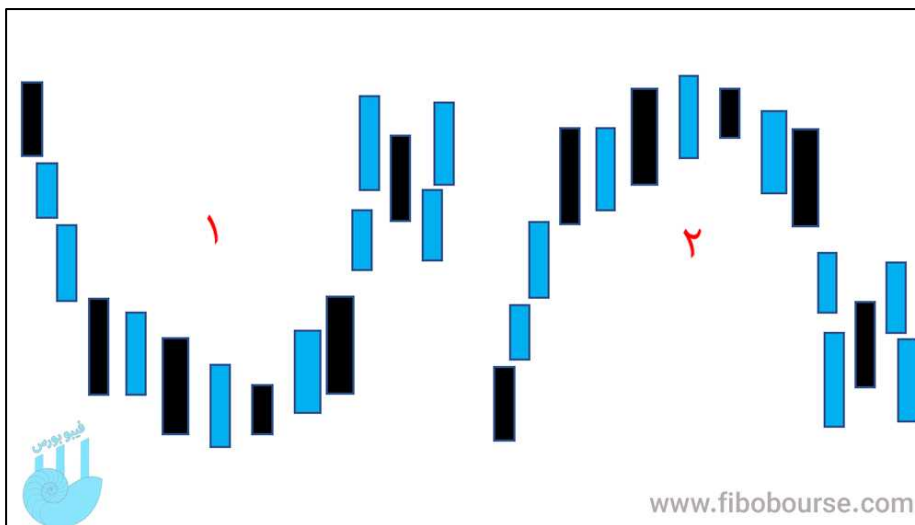
این الگو به دو دسته اصلی تقسیم می‌شود که جهت حرکت بعدی قیمت را نشان می‌دهند:

فنجان و دسته صعودی (Bullish cup and handle): سیگنالی برای ادامه یا شروع یک روند رو به رشد.

فنجان و دسته معکوس یا نزولی (Bearish cup and handle): سیگنالی که خبر از سقوط قیمت در آینده نزدیک می‌دهد.

نکته ۱: این الگو در گروه «الگوهای ادامه‌دهنده» قرار می‌گیرد؛ یعنی پس از شکل‌گیری، انتظار داریم روند قبلی قیمت ادامه یابد.

همان طور که قبلاً نشان دادیم شکل الگو فنجان و دسته به این صورت است:

تصویر شماره ۱ فنجان دسته صعودی و تصویر شماره ۲ فنجان و دسته نزولی نام دارد.

نام دیگر تصویر شماره ۲ ، فنجان و دسته معکوس است!

تحلیل منطق و فازهای تشکیل الگوی صعودی

الگوی صعودی طی چهار مرحله روان‌شناختی تشکیل می‌شود:

فاز اول (دیواره چپ): قیمت در یک حرکت نزولی است و فروشندگان بر بازار مسلط هستند.

فاز دوم (کف فنجان): قیمت وارد روند فرسایشی یا خنثی می‌شود. در این مرحله، عرضه و تقاضا به تعادل می‌رسند.

فاز سوم (دیواره راست): قیمت دوباره صعودی شده و قدرت به دست خریداران می‌افتد. (مجموع این ۳ فاز، «بدنه فنجان» را می‌سازد).

فاز چهارم (ساخت دسته): قیمت پس از موج صعودی، اصلاح کوتاهی کرده و برای ادامه روند قدرت جمع می‌کند.

تحلیل منطق و فازهای تشکیل الگوی نزولی (فنجان و دسته معکوس)

این الگو دقیقاً برعکس حالت صعودی است و در سقف‌های قیمتی یا میانه یک روند نزولی تشکیل می‌شود. فازهای آن عبارتند از:

فاز اول (دیواره چپ): قیمت در یک حرکت صعودی قرار دارد .

فاز دوم (سقف فنجان): قیمت وارد یک روند فرسایشی یا خنثی می‌شود.

در این مرحله، عرضه و تقاضا به تعادل می‌رسند و خریداران قدرت قبل را ندارند.

فاز سوم (دیواره راست): قیمت دوباره نزولی شده و قدرت به دست فروشندگان می‌افتد. (مجموع این ۳ فاز قسمت فنجان را می‌سازد.)
فاز چهارم (ساخت دسته): قیمت بعد از موج نزولی اصلاح کرده و برای ادامه روند قدرت خود را جمع می‌کند.

راهنماهای تشخیص الگو

تشخیص درست الگو، مرز بین سود و ضرر است. برای شناسایی یک فوجان و دسته واقعی، این ویژگی‌ها را بررسی کنید:

ماهیت ادامه‌دهنده: این الگو معمولاً در دل یک روند (صعودی یا نزولی) شکل می‌گیرد و باعث ادامه یافتن آن روند می‌شود.

بازه زمانی تشکیل: بر اساس استانداردهای کلاسیک، تشکیل این الگو معمولاً بین ۷ تا ۶۵ هفته معاملاتی طول می‌کشد. البته باید بدانید که زمان کمتر از این مقدار هم لزوماً الگو را باطل نمی‌کند.

قدرت تایم‌فریم‌ها: اعتبار این الگو در نمودارهای هفتگی و ماهیانه بسیار خیره‌کننده است، هرچند در تایم‌فریم‌های پایین نیز کاربرد دارد.

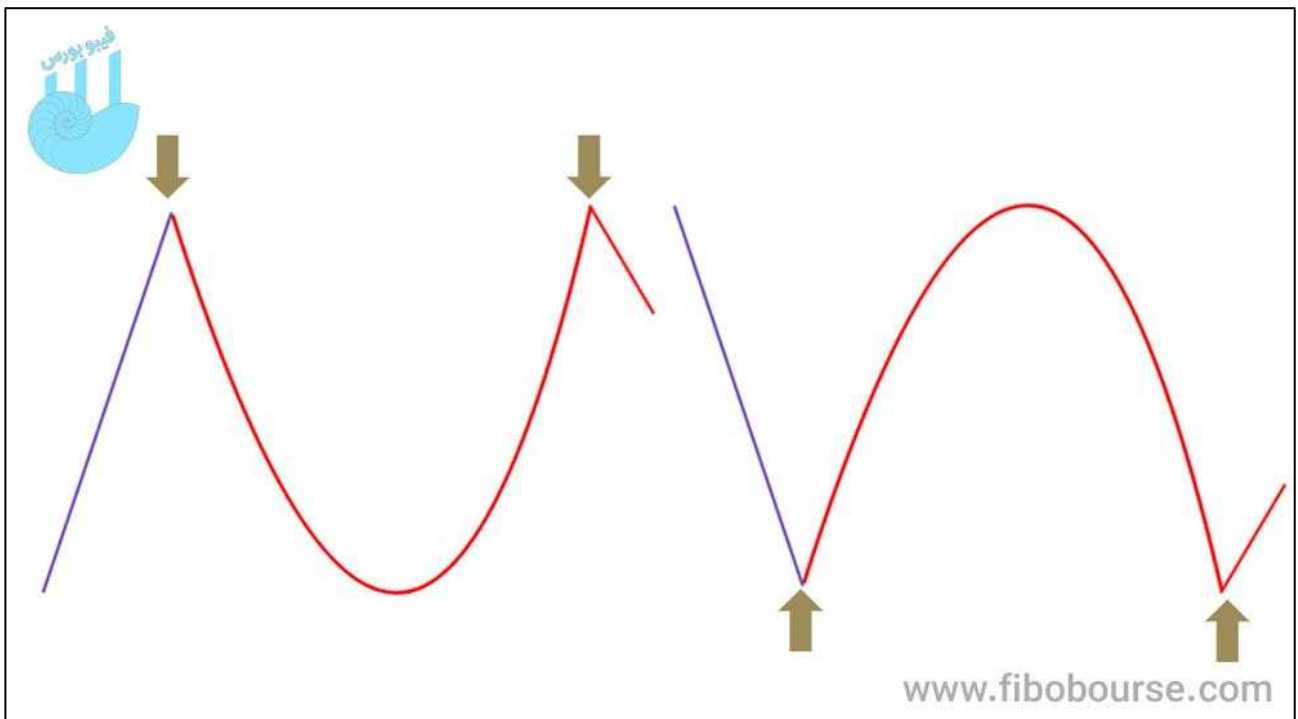
پیش‌بینی میان‌مدت و بلندمدت: این الگو به معامله‌گر کمک می‌کند تا روندهای میان‌مدت و بلندمدت بازار را با دقت بالایی شناسایی کند.

اهمیت لبه‌های فنجان در تعیین اعتبار

شناخت لبه‌ها برای تعیین دقیق نقطه ورود بسیار حیاتی است.

لبه‌های این الگو در این تصاویر مشخص شده است:

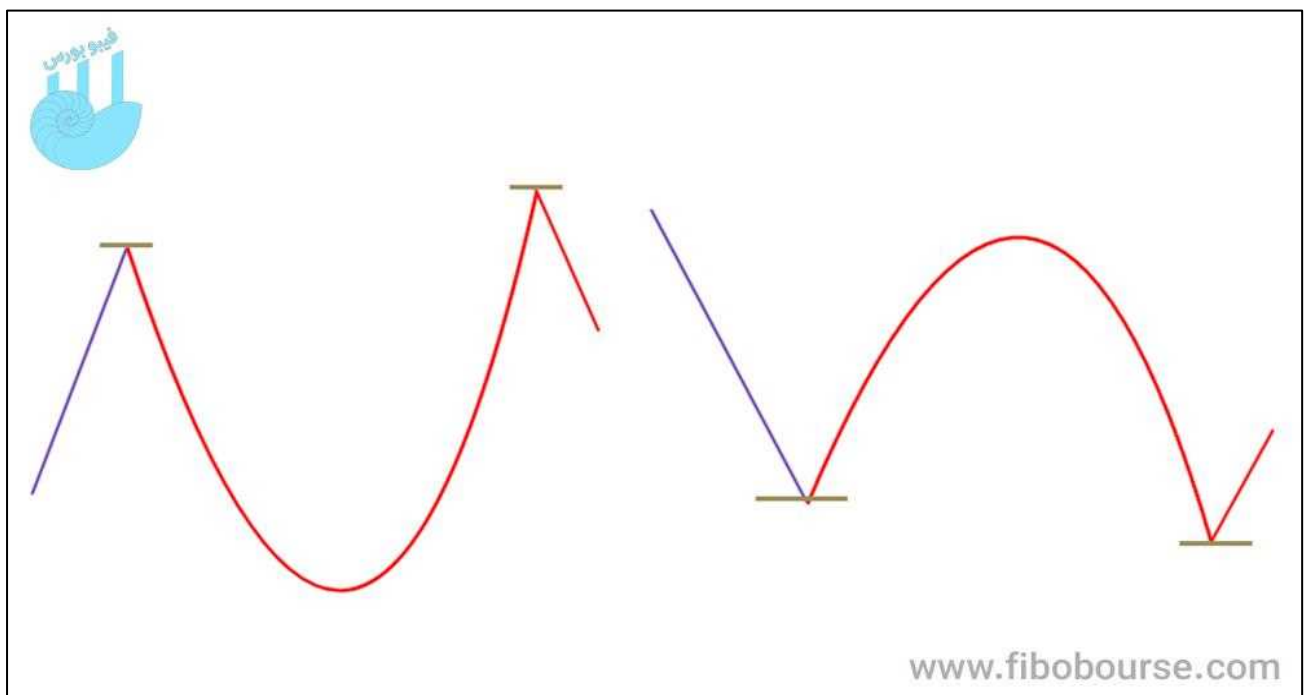
در الگوی صعودی: نقاط حداکثری (highs) فنجان، لبه‌ها را می‌سازد.

در الگوی نزولی: نقاط حداقلی (lows) فنجان، لبه‌ها را می‌سازد.

قوانین طلایی لبه‌ها

هم‌ترازی: لبه‌ها باید تقریباً در یک سطح افقی باشند (اختلاف اندک طبیعی است).

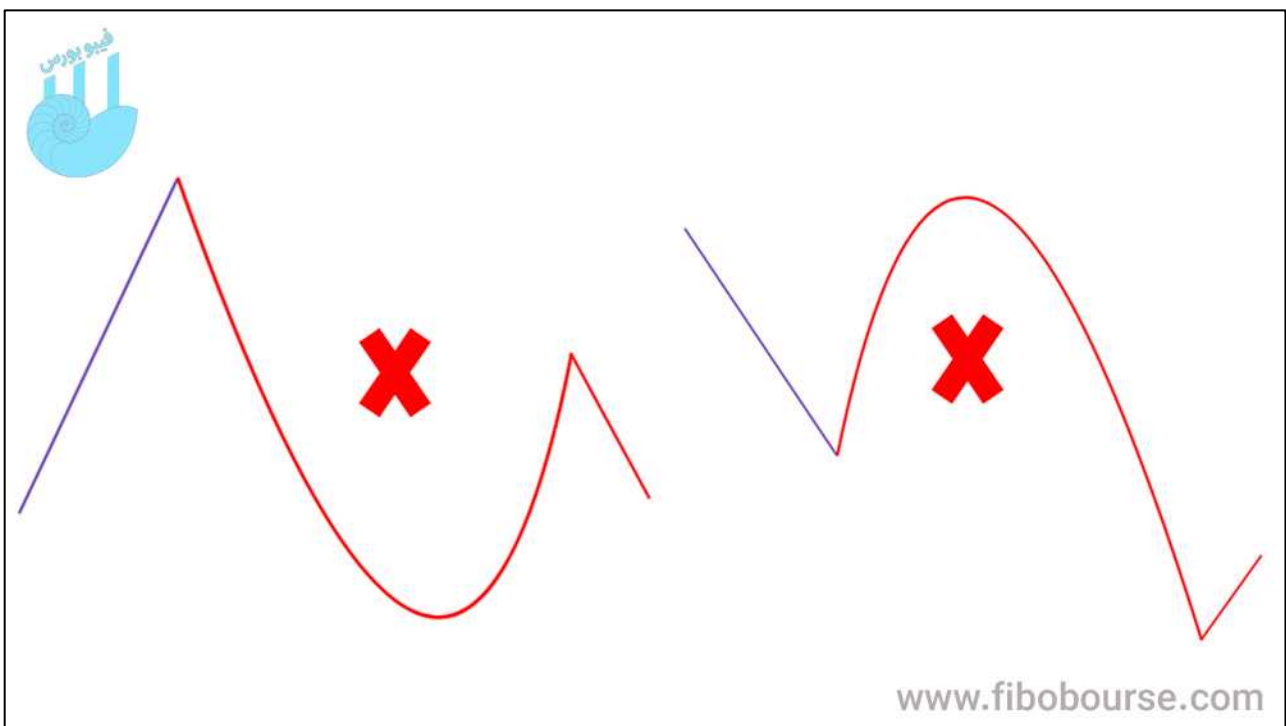

قدرت در الگو صعودی: اگر لبه سمت راست بالاتر از لبه چپ باشد، اعتبار الگو بیشتر است؛ چون نشانه ساخت «سقف جدید» و قدرت خریداران است.

قدرت در الگو نزولی: اگر لبه سمت راست پایین‌تر از لبه چپ باشد، نشان‌دهنده قدرت بیشتر فروشندگان و اعتبار بالاتر الگو است.

هشدار: اختلاف زیاد بین لبه‌ها ساختار الگو را تخریب می‌کند. گرچه تشخیص آن در اکثر موارد آسان است اما در موارد مشکوک، باید به تجربه خود در شناسایی الگوها تکیه کنید.

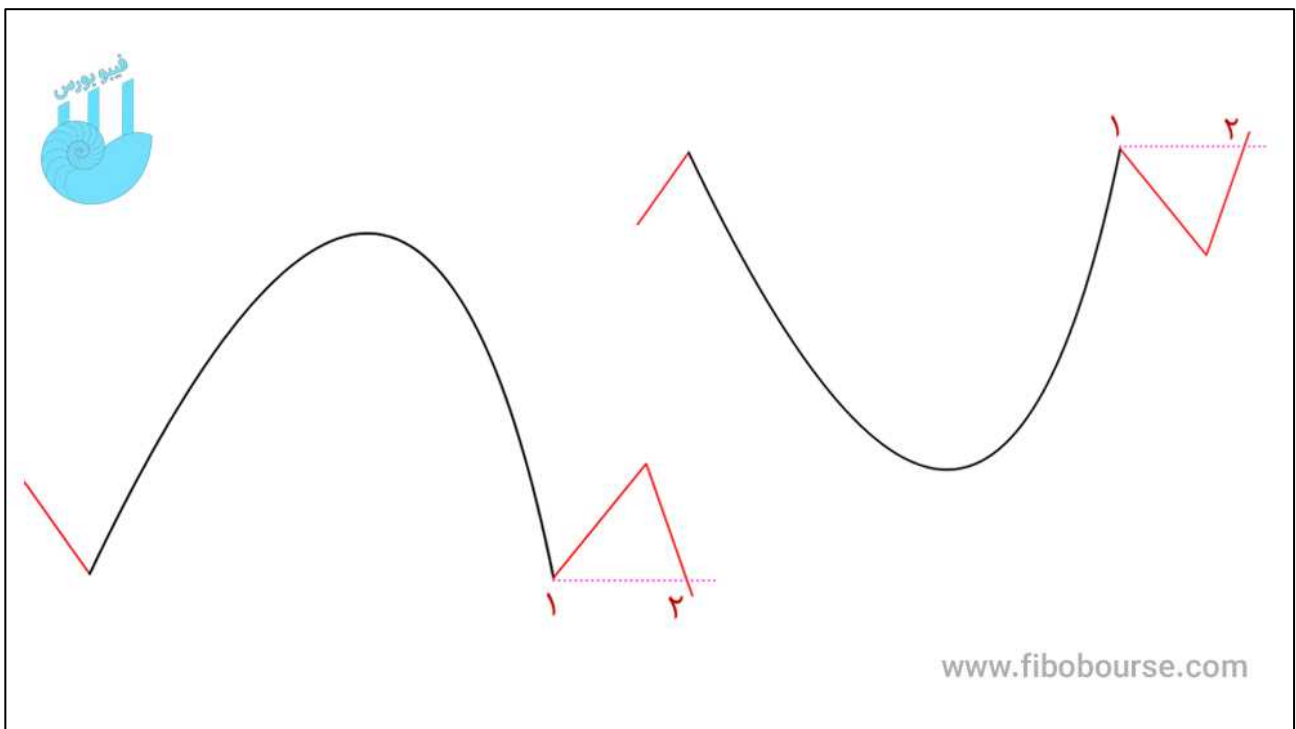

دسته فنجان را درست شناسایی کنید!

دسته فنجان، حیاتی‌ترین بخش برای ورود به معامله است. به طور کلی، کل الگو زمانی تکمیل می‌شود که قیمت از لبه سمت راست عبور کند.

طبق تصویر بالا، دسته الگو فاصله بین نقاط ۱ و ۲ (خطوط قرمز) را شامل می‌شود؛ به عبارتی دیگر خطوط قرمز دسته الگو را می‌سازد.

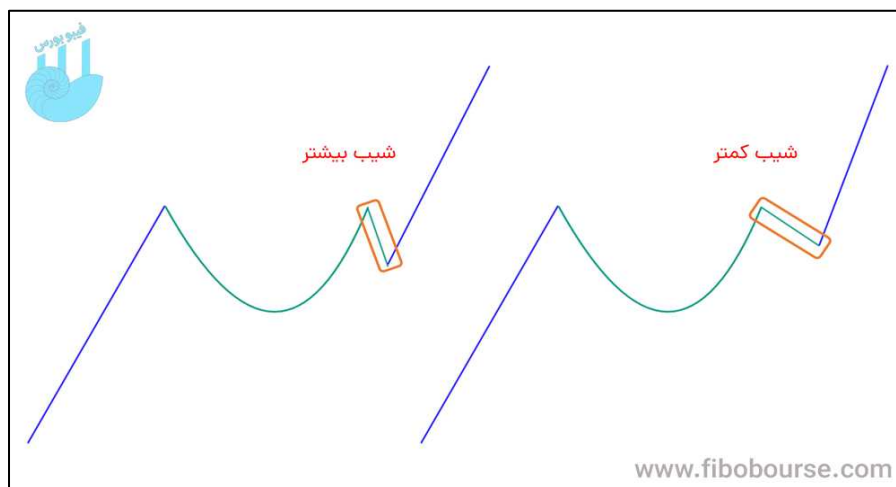

نکته ۲: مدت زمان تشکیل دسته الگو معمولاً حداقل یک هفته است. تشخیص درست این بخش در تدوین استراتژی معاملاتی که در ادامه می‌گوییم، نقش کلیدی دارد.

شیب دسته؛ عاملی برای سنجش ریسک

همواره به دنبال الگوهایی با شیب ملایم در دسته باشید.
در الگوی صعودی: شیب ملایم دسته نشان‌دهنده قدرت کم فروشندگان است و شانس موفقیت معامله خرید را بالا می‌برد.
در الگوی نزولی: شیب ملایم رو به بالا در دسته، نشان‌دهنده ناتوانی خریداران در بازگرداندن قیمت است.
نکته ۳: شیب تند در دسته، نشانه نوسانات نامتعارف است و ریسک معامله شما را افزایش می‌دهد.

اعداد طلایی فیبوناچی و اعتبار سنجی

یکی از بهترین روش‌ها برای اعتبارسنجی الگو، بررسی محل تشکیل دسته با ابزار فیبوناچی بازگشتی (Fibonacci Retracement) است. نحوه ترسیم (در الگوی صعودی): فیبوناچی را از «کف فنجان» تا «بالاترین نقطه لبه سمت راست» ترسیم کنید.

محدوده معتبر برای دسته:

- **ترازهای طلایی:** دسته باید بین تراز $23/6$ تا 50 درصد فیبوناچی تشکیل شود.
- **شرط اعتبار بالا:** اگر اصلاح قیمت در دسته از تراز 50 درصد فراتر نرود، الگو اعتبار بسیار بالایی دارد.
- در واقع، دسته‌هایی که بیش از 50% عمق فنجان را اصلاح می‌کنند، از اعتبار الگو کم می‌کنند.

تصویر زیر نمونه ای از آن را نشان می‌دهد:

نکته مهم در مورد تراز ۶۱/۸ درصد: اگر اصلاح قیمت در بخش دسته، از تراز ۵۰٪ عبور کرد و به ۶۱/۸٪ رسید، الگو لزوماً باطل نمی‌شود؛ اما این یک زنگ خطر است. در این حالت، اعتبار الگو کاهش می‌یابد و معامله با آن ریسک دارد. در واقع خریداران آن قدر که باید، قدرتمند ظاهر نشده‌اند.

نکته مهم در مورد تراز ۲۳/۶ درصد: این تراز مخصوص الگوهایی است که «دسته‌های بسیار کوتاه» می‌سازند. اگر فنجان بسیار بزرگ باشد و زمان زیادی صرف ساخت آن شده باشد، ممکن است قیمت در بخش دسته حتی به تراز ۲۳/۶٪ هم نرسد. ذکر این عدد صرفاً برای ایجاد یک بازه اطمینان در تحلیل شماست تا بدانید لزوماً نیازی به اصلاح عمیق در دسته نیست.

تحلیل تخصصی حجم معاملات (Volume) در الگو

حجم معاملات، موتور محرک قیمت است. در الگوی فنجان و دسته صعودی، رفتار حجم به شرح زیر است:

۱. در بدنه فنجان

طبق تحقیقات توماس بولکوفسکی در کتاب «دایره المعارف الگوهای نموداری» Encyclopedia of Chart Patterns ، روند حجم در طول تشکیل فنجان باید نزولی باشد. این یعنی فشار فروش به تدریج تخلیه شده و بزرگان بازار در حال جمع‌آوری بی‌صدای سهام هستند.

۲. در بخش دسته (Handle)

در این فاز هم ترجیح بر نزولی بودن حجم است؛ چرا که نشان‌دهنده عقب‌نشینی فروشندگان و آماده شدن بازار برای یک جهش است.

نکته طلایی: اگر در انتهای دسته، ناگهان شاهد افزایش خیره‌کننده حجم بودید، این اتفاق بیانگر این است که بزودی قیمت از لبه سمت راست فنجان عبور می‌کند.

پارادوکس حجم در لحظه شکست (Breakout)

برخلاف بسیاری از منابع که تاکید می‌کنند شکست لبه حتماً باید با حجم بالا باشد، **توماس بولکوفسکی** بر اساس داده‌های آماری خود در صفحه ۳۰۳ کتاب «دایره‌المعارف الگوهای نموداری» واقعیت دیگری را بیان می‌کند:

واقعیت آماری: فرقی نمی‌کند حجم در لحظه شکست لبه فنجان صعودی یا نزولی باشد؛ الگو در هر دو حالت کارایی دارد.

گرچه اشاره کردیم که افزایش ناگهانی حجم قبل از شکست لبه فنجان نشان مثبتی مبنی بر رخ دادن شکست در آینده است اما افزایش حجم در لحظه رخ دادن شکست الزامی نیست.

خوب است که به جدول زیر توجه داشته باشید: (از کتاب توماس بولکوفسکی، پدر الگوهای نموداری)

به مثال زیر توجه کنید. سهام کفرا الگوی فنجان و دسته صعودی را تشکیل داده است. حجم معاملات در لبه سمت راست و لبه سمت چپ بالا بوده است. این اتفاق نسبتاً رایج است. در بدنه فنجان و دسته فنجان حجم معاملات روند کاهشی دارد.

قبل از اینکه شکست اصلی رخ بدهد حجم معاملات نیز افزایش یافته بود. (به علامت پیکان توجه کنید.)

تصویر زیر نمونه دیگری را نشان می‌دهد. این نمودار و نکات آن را بررسی کنید.

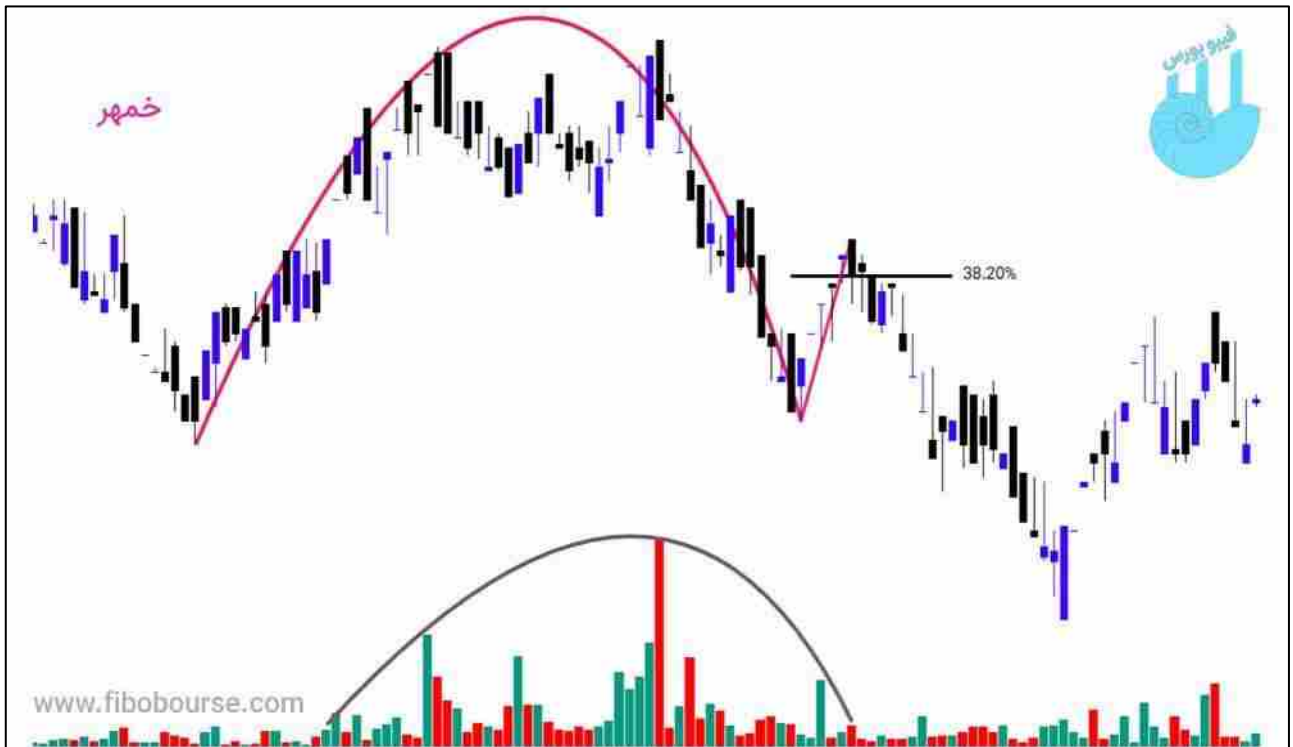
تحلیل حجم معاملات در فنجان و دسته معکوس

در الگوی نزولی، حجم معمولاً دو رفتار متفاوت از خود نشان می‌دهد:

حجم گنبدی (Dome-shaped): با نزدیک شدن قیمت به سقف فنجان معکوس، حجم زیاد می‌شود و با شروع ریزش، حجم کم می‌شود. این یعنی بازیگران بزرگ در قله در حال توزیع (Distribution) سهام به خریداران خرد هستند.

دو مثال زیر نمونه‌های از حجم معاملات گنبدی در الگو فنجان و دسته را نشان می‌دهند.

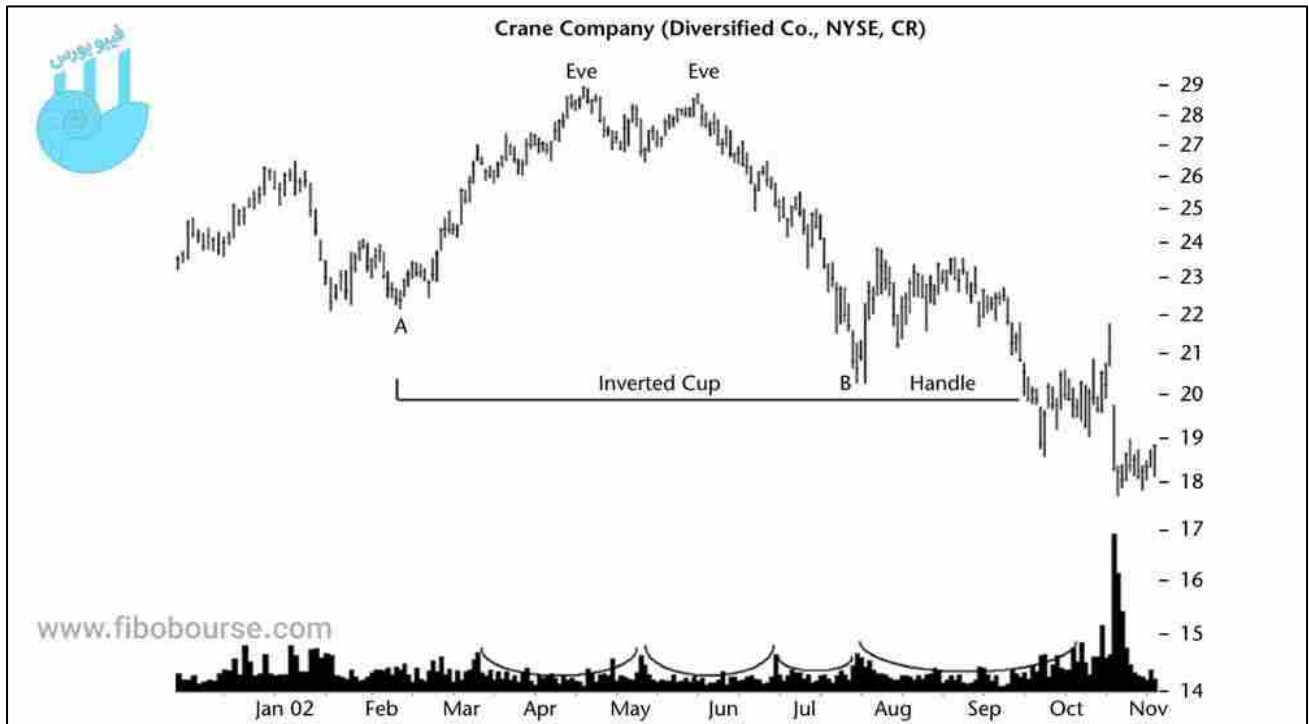

حجم U شکل (U-shaped): در این حالت حجم در لبه‌های چپ و راست بالاست و در وسط (سقف فنجان) کاهش می‌یابد.

نکته مهم: اگر الگو مورد نظر بسیار بزرگ باشد حجم معاملات U شکل در قسمت فنجان ممکن است چندین مرتبه اتفاق بیفتد.

تصویر زیر از صفحه ۳۱۵ کتاب توماس بولکوفسکی آورده شده است: به ساختار حجم معاملات توجه کنید.

نکته ۴: آمار نشان می‌دهد در بازارهای نزولی، روند حجم تاثیر چندانی بر عملکرد الگو ندارد و در هر دو حالت قیمت به طور میانگین ۲۳٪ ریزش می‌کند.

در بازارهای صعودی، الگوهایی که روند حجم آنها نزولی بوده است، با ۱۸٪ کاهش قیمتی عملکرد اندکی بهتر نسبت به الگوهای با حجم صعودی (۱۶٪ کاهش) داشته‌اند.

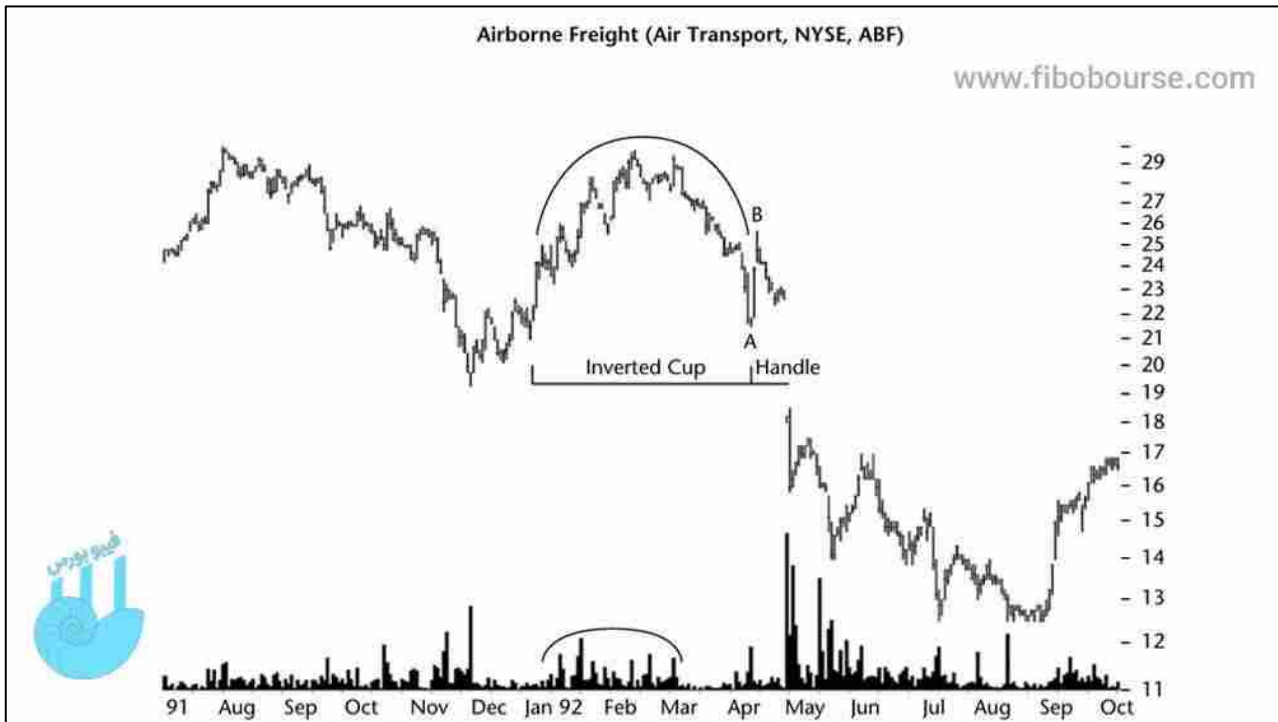
شاخص‌های آماری حجم معاملات	روند نزولی	روند صعودی
عملکرد الگو در شکست با حجم سنگین	- ۲۳%	- ۱۷%
عملکرد الگو در شکست با حجم سبک	- ۲۳%	- ۱۸%

www.fibobourse.com

نقش حجم در لحظه شکست (Breakout)

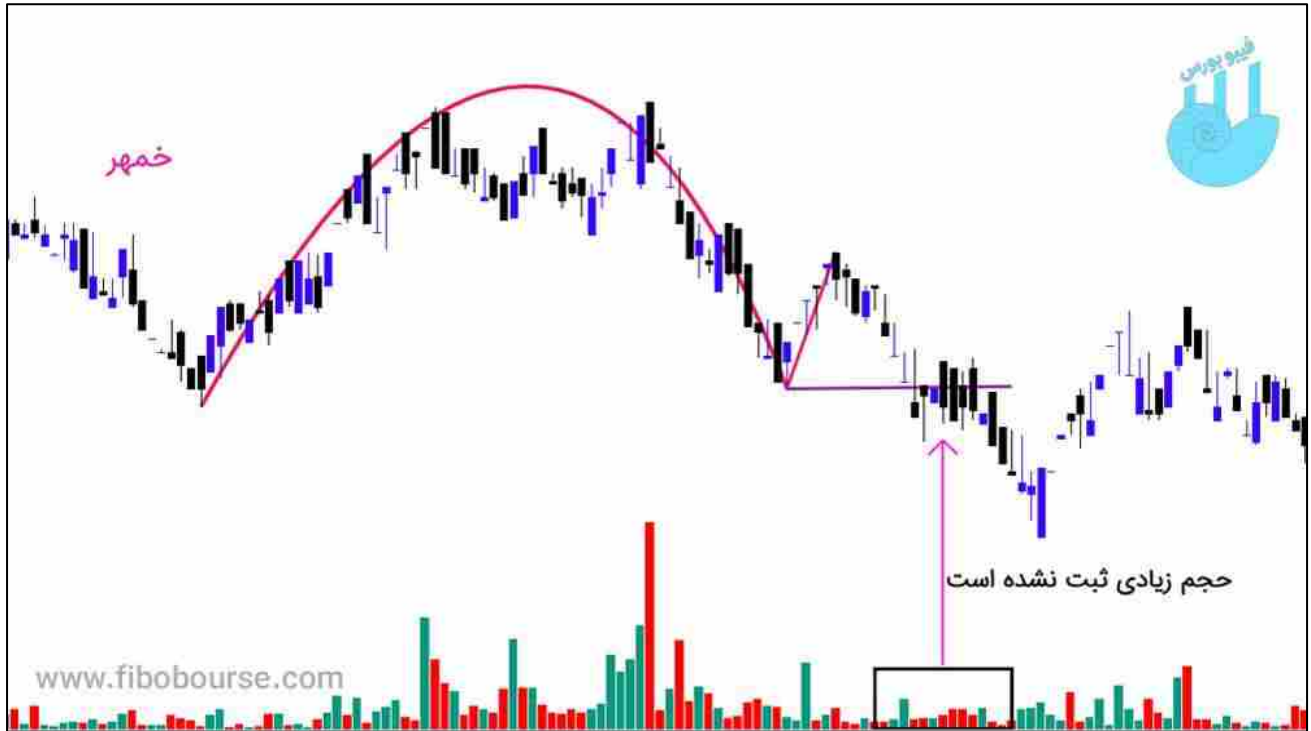
حساس‌ترین مرحله معامله، لحظه «شکست» است. شکست زمانی رخ می‌دهد که قیمت زیر لبه راست فنجان بسته شود.

تصویر زیر که مربوط به سهام Airborne Freight است، مشاهده می‌شود که قیمت با یک شکاف نزولی و با حجم بالا به زیر لبه سمت راست را به سمت پایین شکسته است. این حجم بالا در لحظه شکست به عنوان عاملی برای تایید اعتبار شکست عمل می‌کند.

اگرچه حجم بالا در لحظه شکست (مثل مثال قبل) ایده‌آل است، اما الزامی نیست. بسیاری از شکست‌های موفق، بدون افزایش چشمگیر حجم رخ می‌دهند. پس اگر سایر شرایط الگو مهیا بود، صرفاً به خاطر نبود حجم بالا، معامله را از دست ندهید.

تصویر زیر که سهام خمهر را نشان می‌دهد، نمونه ای از این نکته است.

جدول زیر از کتاب (2021) encyclopedia of chart patterns استخراج شده است:

شاخص‌های آماری حجم معاملات	روند نزولی	روند صعودی
روند حجم در الگو	۵۳٪ مواقع نزولی است	۵۲٪ مواقع نزولی است
عملکرد الگو همراه روند افزایشی حجم	- ۲۳٪	- ۱۶٪
عملکرد الگو همراه روند کاهشی حجم	- ۲۳٪	- ۱۸٪

دیدگاه آماری توماس بولکوفسکی

توماس بولکوفسکی در صفحه ۳۲۰ کتاب خود، نکته‌ای مهم و شاید عجیب را بیان می‌کند:

«حجم معاملات، ابزار دقیقی برای پیش‌بینی عملکرد الگوی فنجان و دسته نیست.»

طبق آمار او، در بازارهای صعودی، شکست‌هایی که با حجم سبک رخ داده‌اند، گاهی نتایج بهتری نسبت به شکست‌های با حجم سنگین داشته‌اند!

نکته پایانی

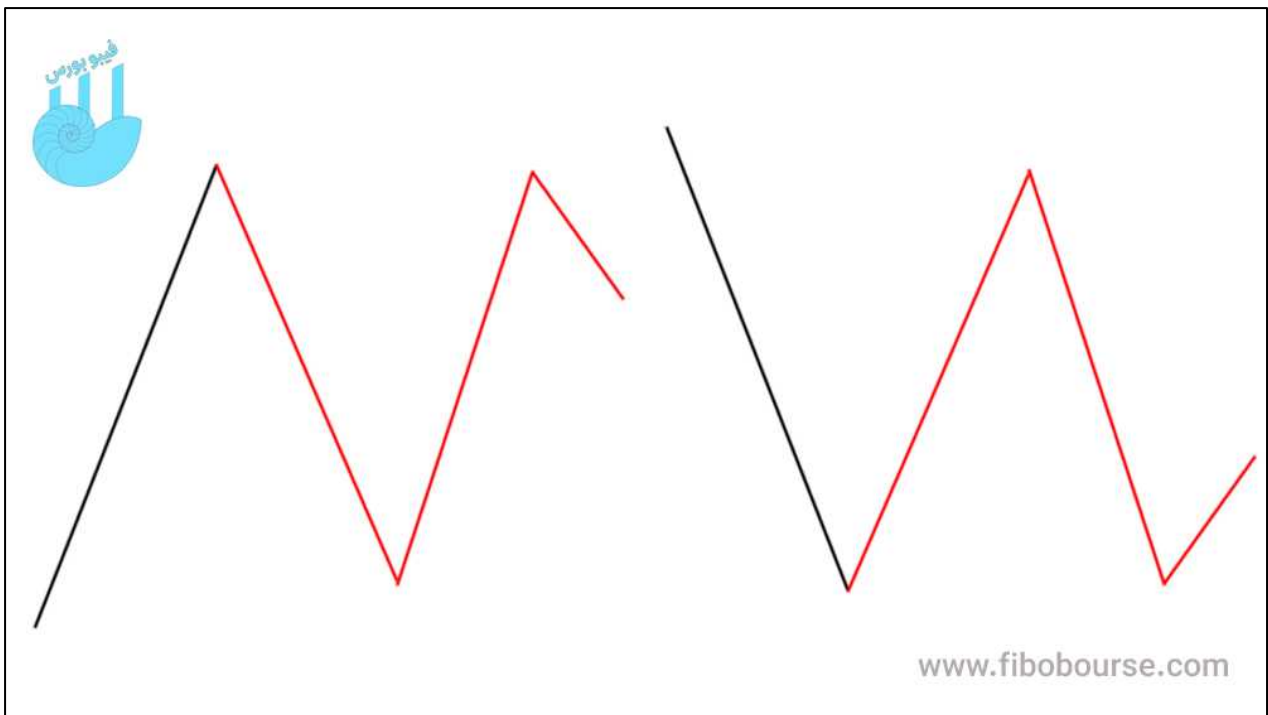
درست است که آمار جهانی بولکوفسکی اهمیت حجم را در برخی موارد کم‌رنگ می‌کند، اما:

تجربه ثابت کرده است که «حجم معاملات» اهمیت بسزایی در معاملات دارد. همواره سعی کنید ورود پول هوشمند و افزایش حجم را به عنوان یک فیلتر کلیدی برای تایید الگو در نظر بگیرید تا از گرفتار شدن در تله‌ها در امان بمانید.

کدام معتبر است؟ الگوی U شکل یا V شکل؟

تا به این جای کار ساختار الگو را کامل بررسی کردیم. اما ساختار دیگری نیز برای این الگو وجود دارد که الگوی فنجان و دسته V شکل نام دارد. این الگو در حالت صعودی (سمت چپ) و حالت نزولی (سمت راست) می‌تواند شکل بگیرد.

با توجه به ساختار این الگو حتماً متوجه شده‌اید که تفاوت واضح این الگو با الگوی قبلی نبودن حالت فرسایشی و یا همان فاز دوم در الگو است. یعنی قیمت با سرعت سقوط کرده و بلافاصله با همان سرعت بالا می‌آید. در این حالت روند خنثی یا فاز فرسایشی دیده نخواهد شد.

مثال زیر این موضوع را روشن می‌کند:

حال این سؤال به وجود می‌آید که به دنبال الگوی V شکل باشیم و یا لا شکل؟

بر اساس مطالعات آقای توماس بولکوفسکی و همچنین تجربه شخصی، قدرت و احتمال موفقیت الگوهای فنجان و دسته لا شکل بسیار بالاتر از حالت V شکل است زیرا نشان‌دهنده دست‌به‌دست شدن واقعی سهام از فروشندگان خسته به خریداران تازه‌نفس در یک بازه زمانی معقول هستند.

استراتژی‌های ورود به معامله

در ابتدای مقاله اشاره کردیم که برای هر الگو باید بتوانیم استراتژی معاملاتی مشخصی تدوین کنیم!

اولین قدم برای معامله، اطمینان از تکمیل شدن الگو است. به یاد دارید چه زمانی الگو تکمیل می‌شد؟ دقیقاً زمانی که قیمت از «لبه سمت راست» عبور کند. حالا با هم ۳ روش ورود حرفه‌ای را بررسی می‌کنیم:

حال با دانستن این نکته می‌توان نقاط ورود را شناسایی کرد.

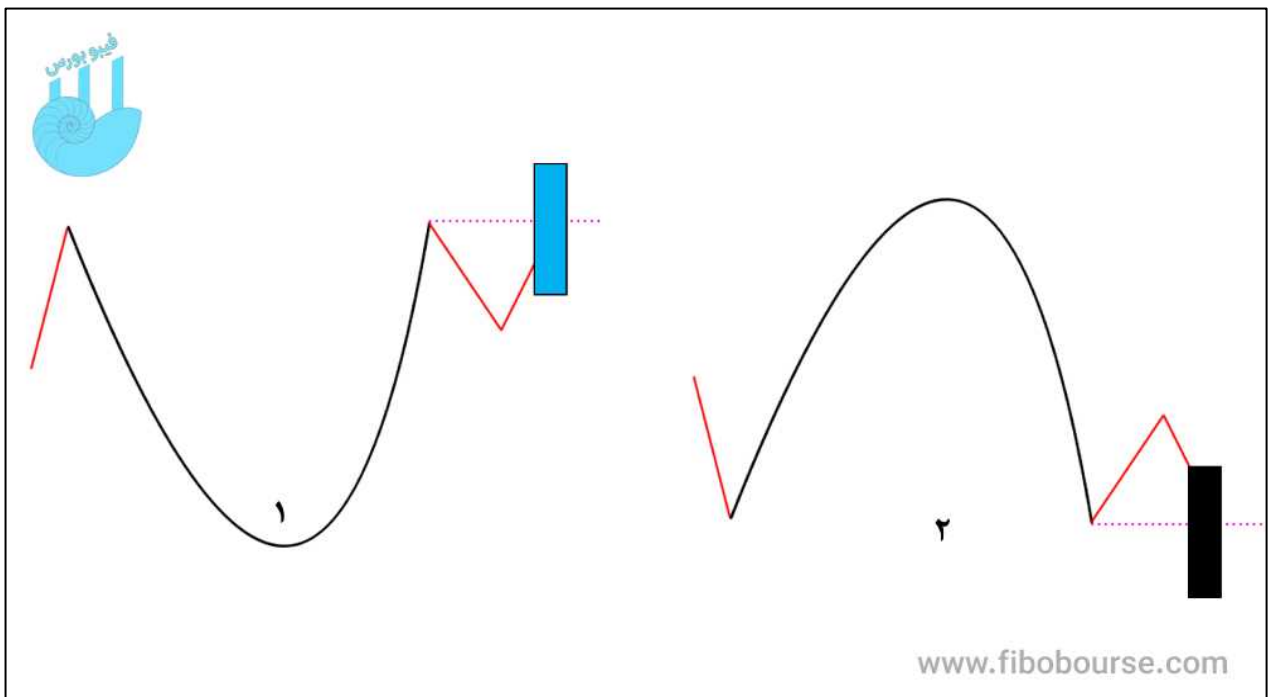

۱- ورود بر اساس تکمیل شدن الگو (شکست لبه)

این کلاسیک‌ترین حالت است. به محض عبور قیمت از لبه راست، سیگنال صادر می‌شود. اما دقت کنید:

در معاملات خرید: قیمت حتماً باید با یک کندل صعودی قدرتمند بالای لبه راست بسته شود. (تصویر شماره ۱)

در معاملات فروش (معکوس): قیمت باید با یک کندل نزولی قوی زیر لبه راست تثبیت شود. (تصویر شماره ۲)

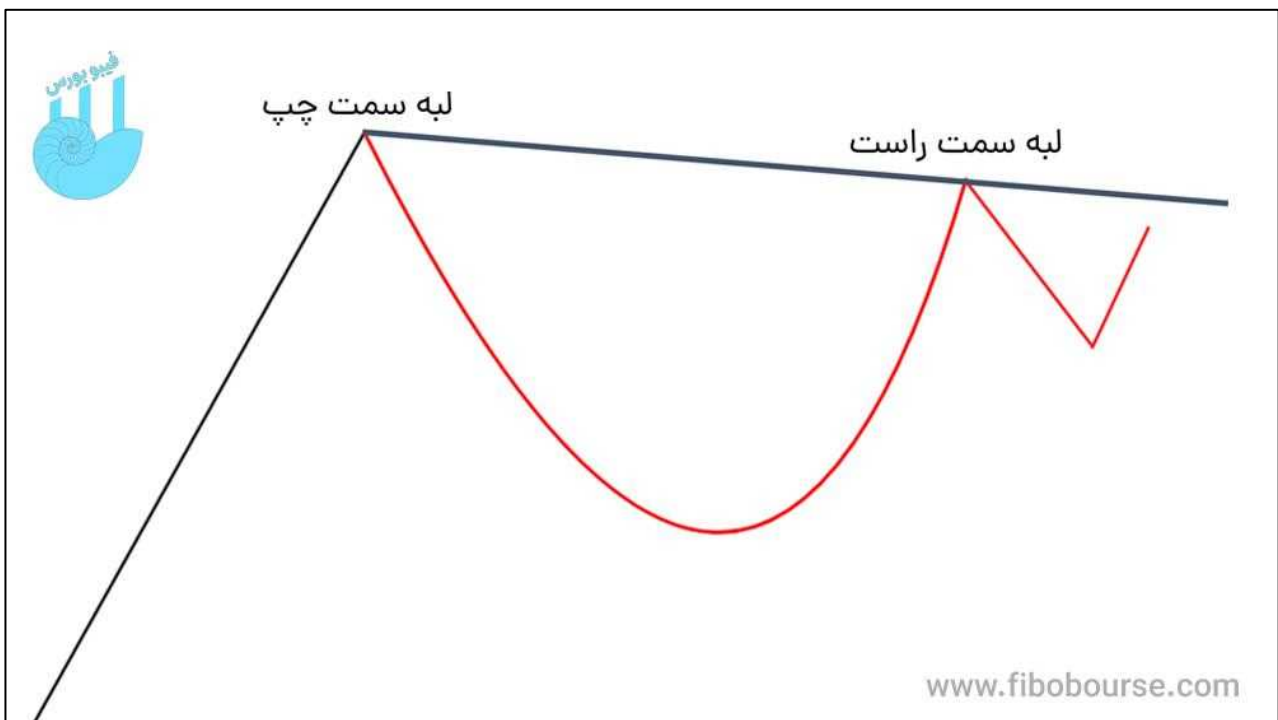

۲- ورود بر اساس اختلاف لبه‌ها

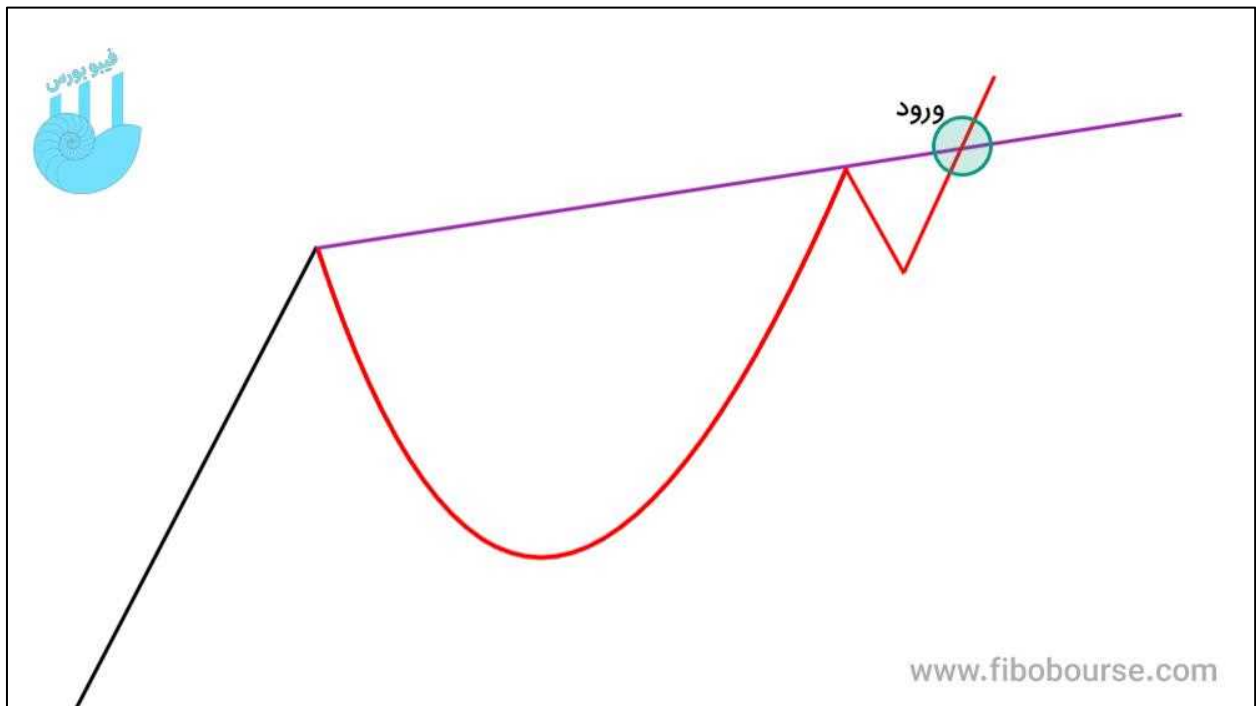
همیشه لبه‌های فنجان هم‌تراز نیستند. اینجا است که یک طرفند حرفه‌ای به کار می‌آید:

اگر لبه راست پایین‌تر از لبه چپ بود، کافی است دو لبه را با یک خط روند (مورب) به هم وصل کنید. به محض شکستن این خط، می‌توانید وارد شوید. این روش معمولاً نقطه ورود سریع‌تری نسبت به روش قبلی (شکست لبه سمت راست) به شما می‌دهد.

عکس این حالت نیز میتواند رخ دهد. اگر لبه راست بالاتر از لبه چپ بود ، کافی است دو لبه را با یک خط روند (مورب) به هم وصل کنید. به محض شکستن این خط، می‌توانید وارد شوید .این روش ممکن است نسبت به روش قبلی (شکست لبه سمت راست) سیگنال ورود دیرتری صادر کند.

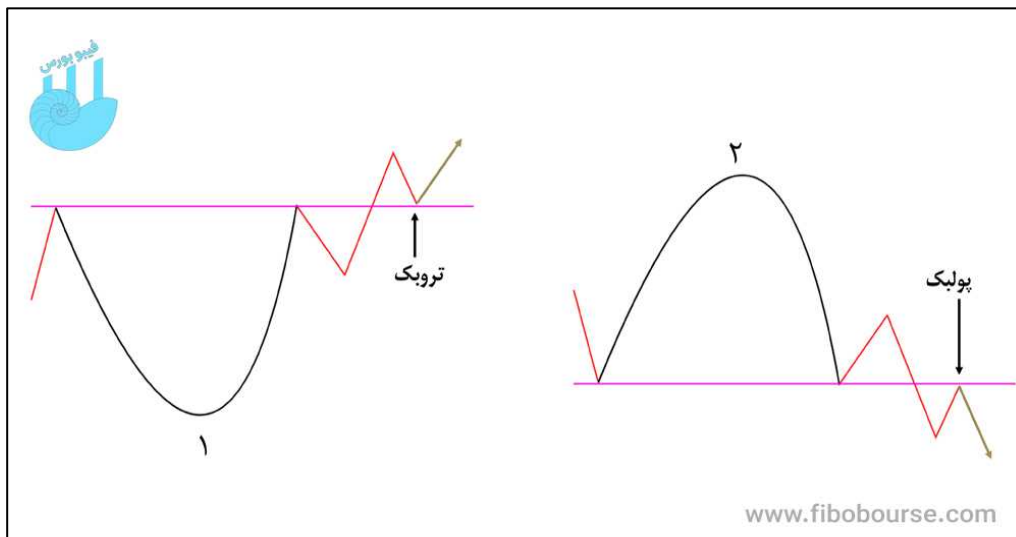

ورود در پولبک یا تروپک

یکی از امن‌ترین موقعیت‌ها در تحلیل تکنیکال تروپک‌ها و پولبک‌ها هستند.

تروپک زمانی شکل می‌گیرد که قیمت منطقه مقاومتی را شکسته باشد و دوباره به منطقه شکسته شده بازگردد. تروپک در در الگو فنجان و دسته صعودی رخ داده و موقعیت خرید ایجاد می‌کند. (تصویر ۱)

پولبک زمانی شکل می‌گیرد که قیمت منطقه حمایتی را شکسته باشد و دوباره به منطقه شکسته شده بازگردد. پولبک در در الگو فنجان و دسته نزولی (معکوس) رخ داده و موقعیت فروش ایجاد می‌کند. (تصویر ۲)

حد ضرر گذاری درست در الگو فنجان و دسته

همان طور که می دانید بازار بر اساس احتمالات حرکت می کند، یعنی نمی توانیم همیشه انتظار داشته باشیم که بازار در جهت مد نظر ما به حرکت ادامه دهد.

پس لازم است که حد ضرر را حتما رعایت کنیم. حد ضرر به ما کمک می کند که در صورت تحلیل اشتباه بتوانیم با حداقل ضرر ممکنه از بازار خارج شویم.

سه روش اصلی گذاشتن حد ضرر در الگو فنجان و دسته به صورت زیر است:

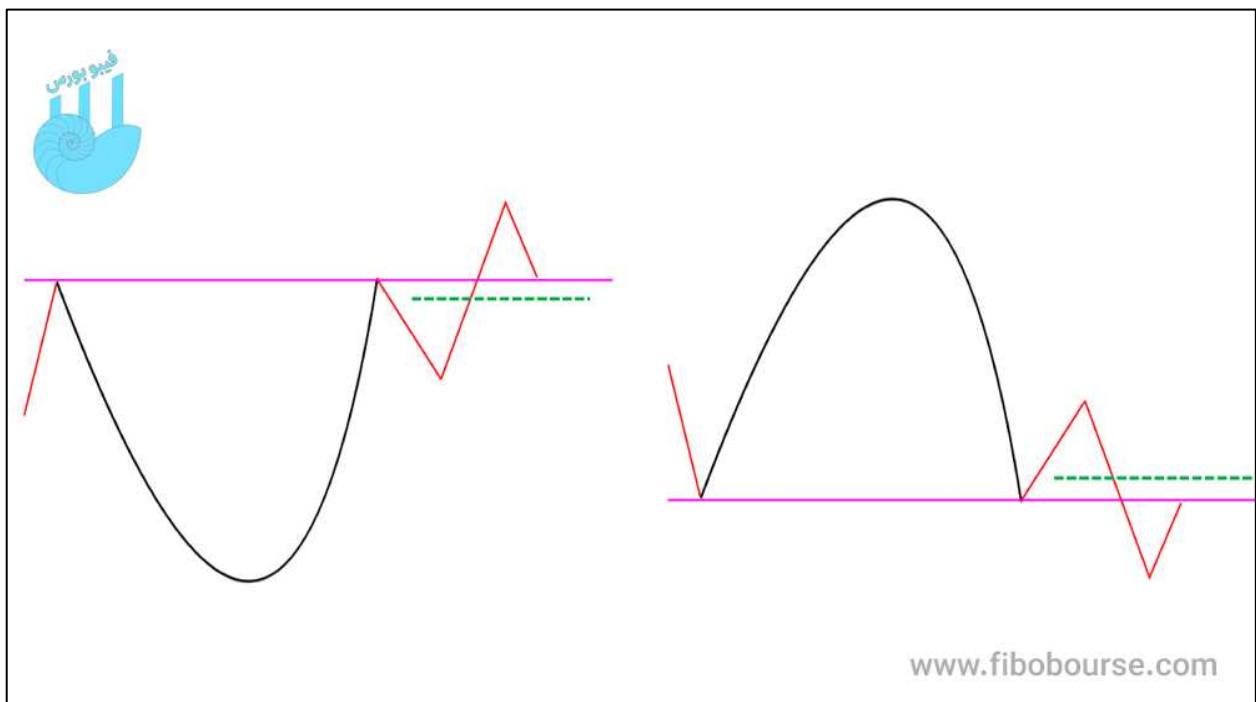
حد ضرر بر اساس لبه های فنجان

این نوع حد ضرر گذاری برای افرادی است که تمایل دارند ریسک کمی متحمل شوند. یعنی فاصله نقطه ورود و حد ضرر به هم نزدیک باشد.

- در الگو صعودی حد ضرر زیر خط ترسیم شده از لبه‌ها قرار می‌دهیم.
- در الگو نزولی حد ضرر را بالای خط ترسیم شده از لبه‌ها قرار می‌دهیم.

نکته ۵: توجه کنید که احتمال فعال شدن این نوع حد ضررها بالا است، زیرا فاصله کمی با نوسانات قیمت دارد.

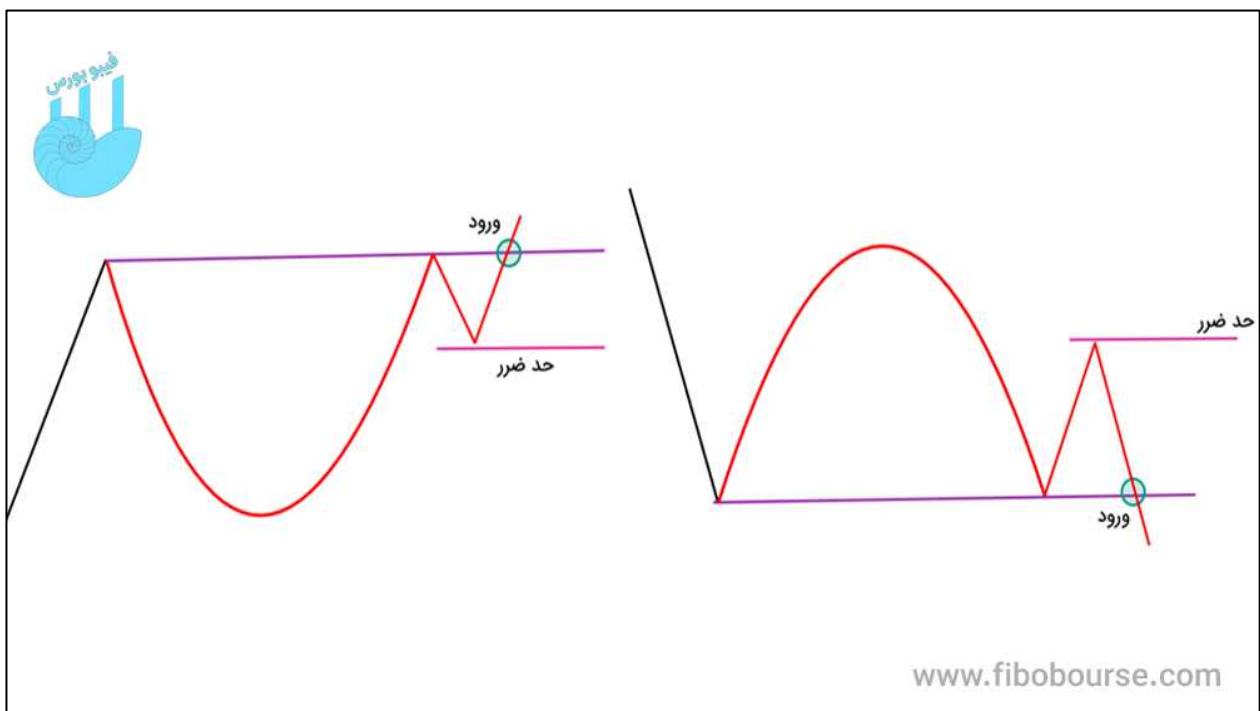

حد ضرر بر اساس دسته فنجان!

بنا به تجربه شخصی، بهترین روش گذاشتن حد ضرر همین روش است.

در این حالت مانند تصویر زیر در الگوی صعودی، حد ضرر را زیر کمترین قیمت دسته و در الگو نزولی بالای بیشترین قیمت دسته بگذارید. این روش تعادل خوبی میان نسبت سود به ضرر ایجاد می‌کند.

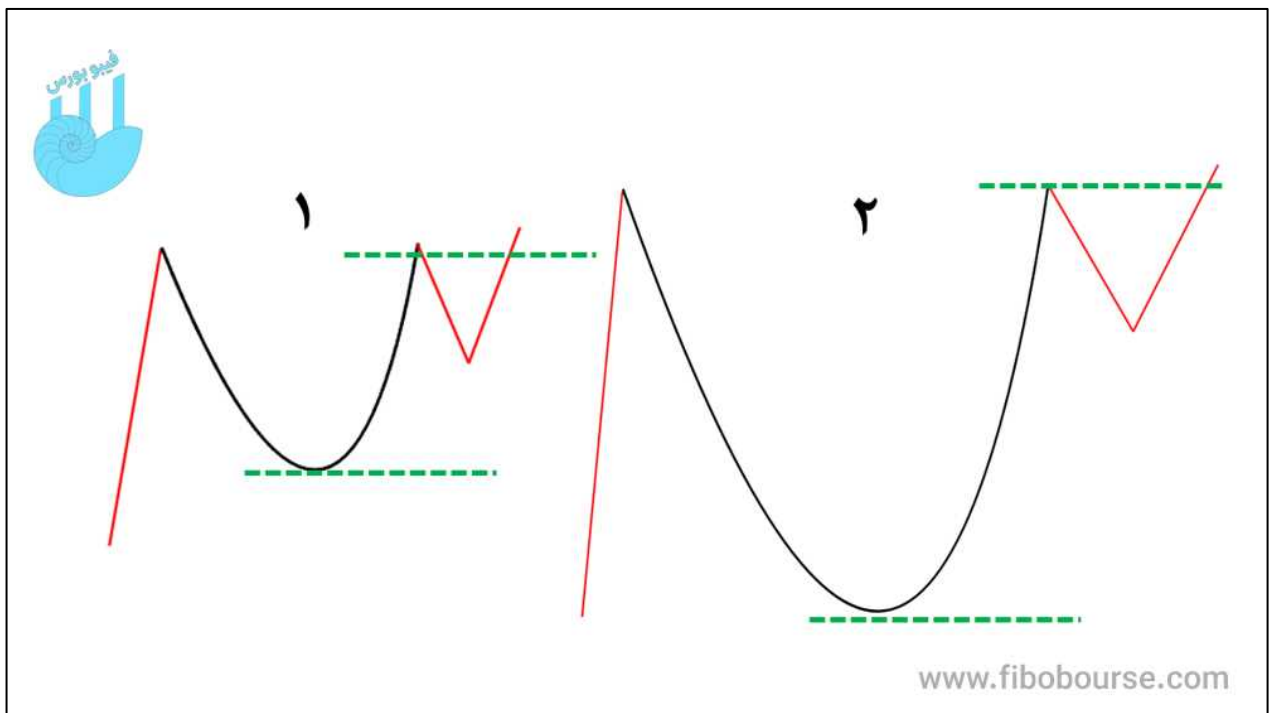

حد ضرر بر اساس کف فنجان!

در این حالت حد ضرر کف فنجان خواهد بود.

این روش چندان روش جذابی نیست زیرا در اکثر مواقع فاصله زیادی بین نقطه ورود و حد ضرر ایجاد می‌کند. و باعث می‌شود ریوارد به ریسک جذابی نداشته باشیم.

نکته ۶: استفاده از این روش وابسته به اندازه الگو است. برای مشخص شدن موضوع به تصاویر زیر توجه کنید.

همان طور که ملاحظه می‌کنید در تصویر شماره یک، انتخاب کف فنجان به عنوان حد ضرر منطقی است زیرا فاصله خیلی زیادی بین نقطه ورود و حد ضرر وجود ندارد. ولی در تصویر شماره دو به علت بزرگ بودن الگو، فاصله این دو نقطه بسیار زیاد است و ریسک زیادی را بر ما تحمیل می‌کند.

هدف قیمتی الگو فنجان و دسته کجاست؟!

هدف قیمتی در این الگو مستقیماً با عمق فنجان در ارتباط است. خبر خوب این است که طبق آمار، قیمت در ۸۰ درصد مواقع به این اهداف می‌رسد!

هدف اول: نصف ارتفاع فنجان

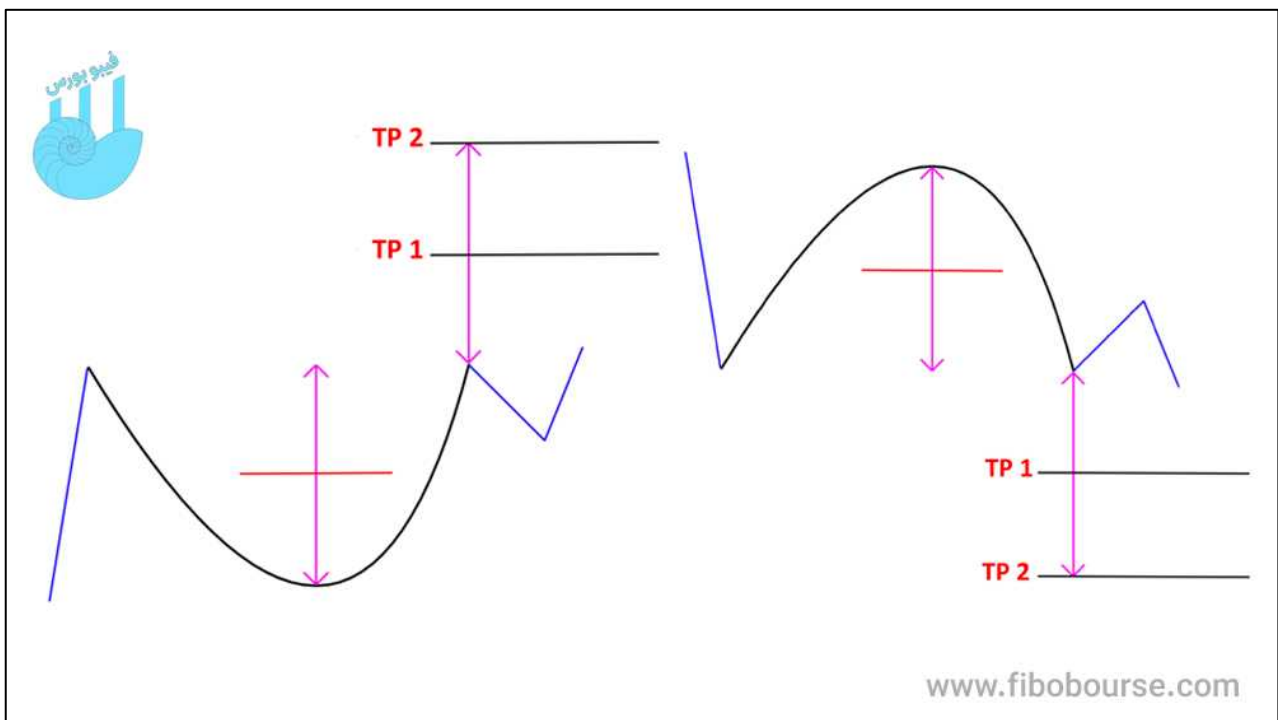
کافی است نصف فاصله لبه از کف فنجان را محاسبه کرده و از نقطه ورود به معامله به سمت بالا حرکت کنید تا حد سود اول را بیابید. (برای الگو نزولی نصف فنجان را محاسبه و از نقطه ورود به سمت پایین حرکت می‌کنیم.)

هدف دوم: تمام ارتفاع فنجان

در این حالت کل فاصله لبه از کف فنجان را محاسبه کرده و از نقطه ورود به معامله به سمت بالا حرکت کنید تا حد سود دوم را نیز بیابید. (برای الگو نزولی از نقطه ورود به سمت پایین حرکت می‌کنیم.)

تصاویر زیر حدسود های را نشان می‌دهد.

نکته طلایی: بازار همیشه طبق پیش‌بینی ما حرکت نمی‌کند؛ پس همیشه بخشی از سود خود را در «هدف اول» ذخیره کنید تا با خیالی آسوده منتظر تارگت اصلی بمانید.

«ترکیب با اندیکاتورهای قیمتی»

یک راه بسیار جذاب برای بالا بردن احتمال موفقیت معامله با این الگو استفاده از اندیکاتورهای قیمتی است.

اندیکاتور MACD:

این اندیکاتور که به عنوان یکی از بهترین اندیکاتورهای بازار شناخته می‌شود، می‌تواند اعتبار معاملات را بسیار بالا ببرد. به چند مورد آن اشاره می‌کنیم:

* اگر در هنگام عبور قیمت از لبه سمت راست الگو صعودی، خطوط اندیکاتور مکدی بالای خط صفر باشد اعتبار الگو به شدت افزایش می‌یابد. برای معاملات فروش خطوط مکدی باید زیر خط صفر باشد.

* اگر قبل از عبور قیمت از لبه سمت راست الگو ملاحظه کردید که کراس یا تقاطع صعودی (برای الگوی صعودی) و کراس یا تقاطع نزولی (برای الگوی نزولی) رخ داد، این احتمال که شکست اصلی در آینده رخ بدهد را بسیار بالا می‌برد.

اندیکاتور RSI:

این ابزار نیز بسیار عالی عمل می‌کند:

* اگر قبل از عبور قیمت از لبه سمت راست، اندیکاتور RSI خط روند نزولی (برای معاملات خرید) و یا خط روند صعودی (برای معاملات فروش) خود را بشکند، احتمال این که شکست اصلی در الگو رخ بدهد زیاد است.

* در هنگام تایید شدن الگوهای صعودی، قرار گرفتن RSI بالای محدوده ۵۰ یک تاییدیه مثبت برای ادامه رشد قیمت محسوب می‌شود. در الگوهای نزولی، اگر اندیکاتور RSI زیر ۵۰ باشد این نیز یک نکته مثبت برای تداوم روند نزولی خواهد بود.

مثال‌های معاملاتی

سهام قطعات اتومبیل تهران (ختوقا)

در سهم ختوقا از تاریخ ۱۳۹۷/۹/۹۷ تا ۱۳۹۸/۱/۱۸ قسمت فنجان ساخته شد. طبق تصویر زیر با ترسیم خط قرمز منتظر شکسته شدن لبه سمت راست و ورود به معامله بودیم. اما همان‌طور که می‌بینید قیمت موفق نشد که شکست معتبری را ایجاد کند. و در نتیجه نزول دیگری رخ داد.

حالا سقف جدید ایجاد شده مبنای ما برای لبه سمت راست و معیاری برای شکست خواهد بود.

در تاریخ ۹۸/۲/۳۱ شکست قیمتی رخ داد و قیمت نه تنها فراتر از لبه رفت بلکه فراتر از لبه سمت چپ هم بسته شد. این یک نشانه بسیار مثبت است.

حد ضرر را هم در کف دسته و حد سود را هم با توجه به عمق فنجان طبق مطالب گفته شدن قرار دادیم. قیمت به هر دو حد سود برخورد کرد. نکته جالب این است که قیمت واکنش های جذابی را نسبت به حد سود داشته است.

حجم معاملات هم کاهشی بود. توجه داشته باشید که یک روز قبل از شکست حجم معاملات به طرز چشمگیری بالا رفت.

فراورده‌های نسوز ایران (کفرا) – دیدگاه شماره ۱

از تاریخ ۱۳۹۶/۶/۴ تا ۱۳۹۶/۹/۱۴ قسمت فنجان ساخته و پس از آن دسته شکل گرفت. در آخرین کندل ساخته شده در نمودار زیر (کندل صعودی بزرگ) قیمت موفق شد از لبه سمت راست عبور کند. پس این اتفاق می‌تواند سیگنال ورود به معامله باشد. حد ضرر را در کف دسته الگو قرار می‌دهیم.

در تصویر بعدی مشاهده می‌کنید که قیمت نزول کرده و به حد ضرر برخورد کرده است.

نکته طلایی: یکی از مواردی که در استراتژی معاملاتی خودتان باید لحاظ کنید این است که حد ضرر شما در چه صورت فعال می‌شود. عده ای اعتقاد دارند که اگر سایه یک کندل به حد ضرر آن‌ها برخورد کند باید از بازار خارج شوند. عده ای دیگر معتقدند که حتما باید یک کندل باید در زیر حد ضرر مدنظر (برای معاملات خرید) یا بالای حد ضرر (برای معاملات فروش) بسته شود.

همان‌طور که در نمودار مشاهده کردید، قیمت با یک «سایه بلند» به حد ضرر برخورد کرده است. اما از آنجایی که این سایه نشان‌دهنده فشار خرید و بازگشت سریع قیمت به سمت بالا بوده، استراتژی منطقی این است که عجلانه خارج نشویم و به معامله فرصت دوباره بدهیم. نتیجه این صبری، ادامه حرکت صعودی و رسیدن به سود بوده است.

فراورده‌های نسوز ایران (کفرا) - دیدگاه شماره ۲

دوباره به همان نمودار قبلی برگردیم اما این بار از دیدگاه فردی که در تاریخ ۱۳۹۶/۹/۲۸ به نمودار قیمتی نگاه می‌کند.

وقتی این بار به نمودار نگاه کنیم موقعیت دسته و نقطه ورود متفاوت می‌شود. به حجم معاملات نیز توجه کنید.

نکته ۷: ممکن است پس از ورود به معامله خرید یا فروش قیمت بلافاصله پرقدرت حرکت نکند بلکه مدتی درجا بزند و سپس به روند خود ادامه دهد. لازم است در این شرایط به استراتژی و معامله خود پایبند بمانید و ناامید نشوید. تصویر زیر ادامه معامله سهم کفرا را نشان می‌دهد.

خدمات انفورماتیک (رانفور)

در مثال بعدی اندیکاتور مکدی و الگو فنجان و دسته را ترکیب کرده‌ایم. دقیقا در زمان تایید الگو، کراس صعودی اندیکاتور مکدی نیز رخ داده و باعث بالا رفتن احتمال موفقیت معامله شد.

توجه داشته باشید که قیمت نه تنها از خط ترسیم شده از لبه‌های قیمتی عبور کرد بلکه حتی از سقفی که در قبل از الگو وجود داشت نیز عبور کرد (خط بنفش).

در این مثال هم ابتدا قیمت کمی درجا زد و سپس به روند صعودی ادامه داد. تصویر زیر را ببینید.

پرداخت الکترونیک سامان کیش (سپ)

این یکی از ایده‌آل‌ترین الگوها از نظر ساختاری بود. پس از عرضه اولیه این سهم در تاریخ ۱۳۹۷/۳/۱۳ اولین الگویی که ساخته شد، الگو فنجان و دسته بود. این الگو موجب ادامه دار شدن روند صعودی شد. حد سود و حد ضرر هم مانند قبل مشخص می‌شوند.

نکته مهم دیگر این تصویر وجود تروبیک قیمتی بود. پس از شکست لبه سمت راست قیمت دوباره به آن بازگشت کرد و موقعیت جدیدی برای خرید ایجاد کرد.

سهام مهرکام پارس (خمهر) - مثال ۱

به تصویر زیر نگاه کنید. آیا الگو فنجان و دسته تشکیل شده است؟

از نظر تئوری مشکلی نیست چرا که قسمت دسته از ابتدای فنجان فراتر رفته است. اما نکته اینجاست که دسته فنجان هرگز نباید از نظر ابعادی به اندازه فنجان باشد. در تصویر بالا قسمت قرمز رنگ نمی‌تواند دسته فنجان باشد چرا که هم اندازه بدنه فنجان است.

کمی در نمودار جلوتر برویم. آیا تصویر زیر الگو فنجان و دسته است؟
قطعا.

در این تصویر نسبت خوبی بین فنجان و دسته وجود دارد.
در تصویر بعد نیز حد سود، حد ضرر و همچنین حجم معاملات لحاظ
شده است. روندی که در حجم معاملات می بینید در الگو فنجان و
دسته بسیار رایج است.

یکی دیگر از مواردی که در شکست‌ها اتفاق می‌افتد، گپ یا شکاف‌های قیمتی است.

در همین مثال که بررسی کردیم شکست مورد نظر با شکاف رخ داده بود. (دایره نارنجی رنگ)

نکته ۸: طبق آموزش های توماس بولکوفسکی ، پدر الگوهای نموداری ، وجود گپ یا شکاف های قیمتی در الگو فنجان و دسته تفاوت خاصی در میزان اهمیت آن ایجاد نمی کند. البته باید در نظر داشته باشید که شکاف های قیمتی از جمله مباحث بسیار مهم در تحلیل تکنیکال است.

سهام مهرکام پارس (خمهر) - مثال ۲

به تصویر زیر توجه کنید. قسمت دسته فنجان در تراز ۷۸/۶ فیبوناچی تشکیل شده است. این اتفاق از اعتبار الگو کم می‌کند اما به این معنا نیست که الگو بی اعتبار شده است. با شکسته شدن خط روند نزولی ترسیم شده از لبه‌ها سیگنال ورود صادر می‌شود. حد سود و حد ضرر نیز مشخص شده است.

سهام مهرکام پارس (خمهر) - مثال ۳

آخرین مثال از فنجان و دسته صعودی مربوط به نمونه شکست خورده این الگو است.

علازم اینکه الگو ظاهری مناسب دارد و حتی شکست پرقدرتی داشته، اما در نهایت قیمت نزول کرد و کف فنجان را نیز شکست.

۳ مثال دیگر از الگو فنجان و دسته معکوس در بازارهای جهانی است.

جفت ارز GBP/USD در تایم فریم یک ساعته

روند این جفت ارز در تایم فریم یک ساعته نزولی بوده است. لبه سمت راست الگو پایین‌تر از لبه سمت چپ است و این اعتبار الگو را بالاتری می‌برد. البته به این نکته توجه داشته باشید که با ترسیم خط سیاه رنگ با یک کندل تاخیر وارد معامله می‌شدیم نسبت به حالتی که منتظر شکست لبه سمت راست بودیم.

حد سود و حد ضرر مانند مثال‌های قبلی مشخص می‌شود. توجه کنید که قیمت تا نزدیک حد سود دوم نزول کرد اما به آن برخورد نکرد.

جفت ارز NZD/USD در تایم فریم چهار ساعته

این بار حالتی را داریم که لبه سمت راست بالاتر از لبه سمت چپ است. علاوه بر نقطه شکست در خط صعودی ترسیم شده، می‌توانستیم در پولبک ایجاد شده نیز فروش را انجام دهیم.

توجه کنید که دسته الگو در تراز ۵۰ درصد فیبوناچی ساخته شده است. (در شکل مشخص نشده است).

جفت ارز NZD/USD در تایم فریم چهار ساعته

این مثال نیز مانند مثال قبلی است. قسمت دسته در تراز ۵۰ درصد تشکیل شده است.

فراموش نکنید این الگو در تمامی تایم فریم ها و تمامی بازارها می‌تواند تشکیل شود.

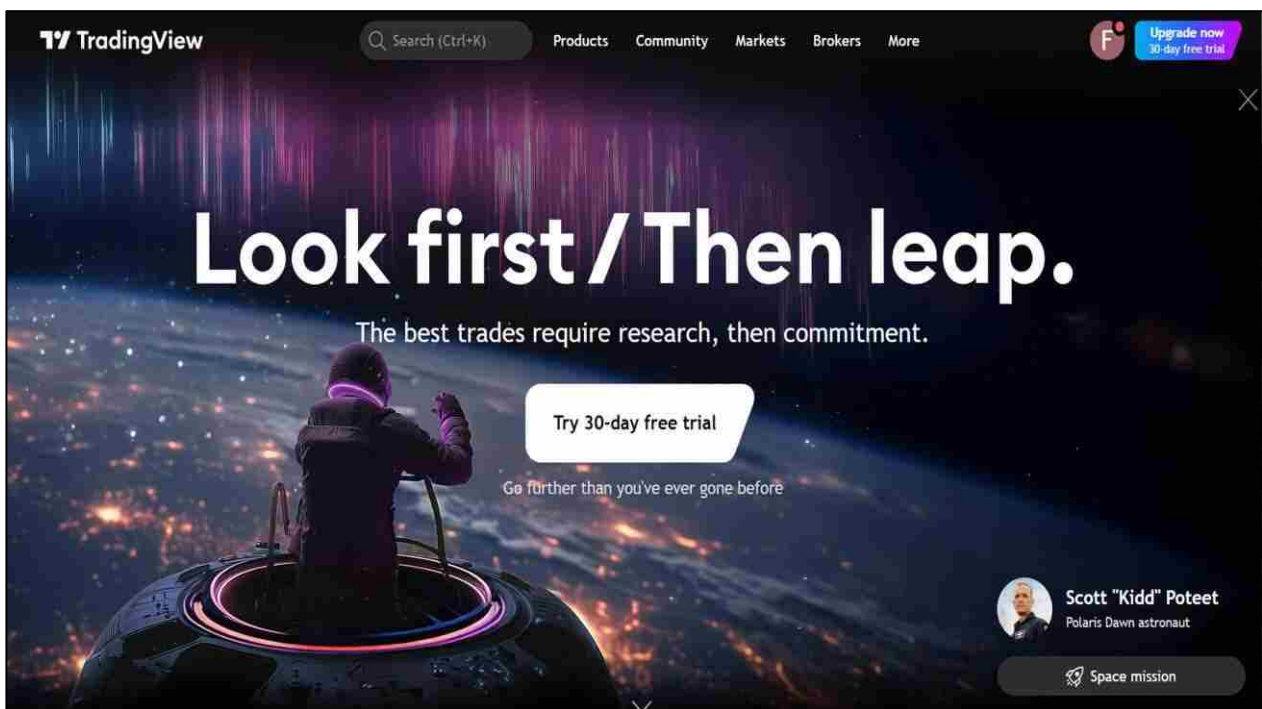

شناسایی خودکار الگو در تریدینگ ویو (TradingView)

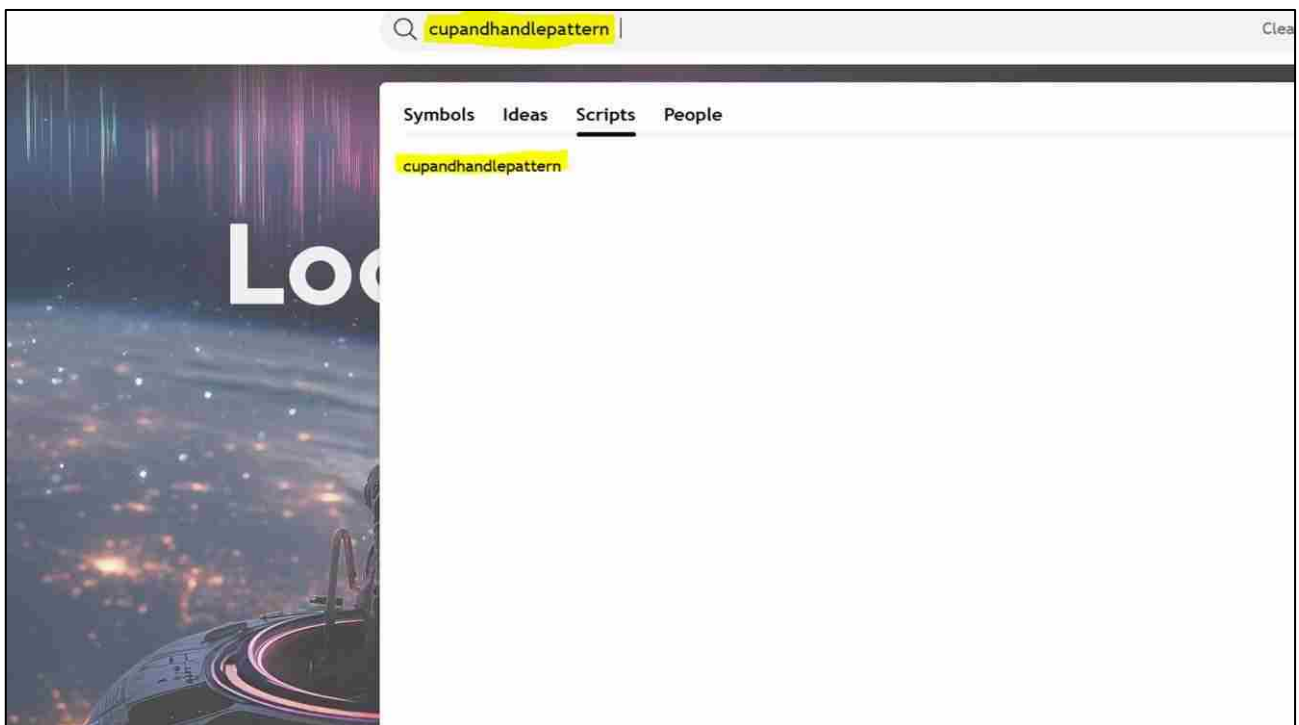
اگر در ابتدای مسیر معامله‌گری هستید، شاید تشخیص چشمی الگوی فنجان و دسته روی نمودارهای شلوغ برایتان کمی دشوار باشد. نگران نباشید! ابزارهای هوشمندی وجود دارند که این کار را برای شما انجام می‌دهند.

مراحل فعال‌سازی اندیکاتور شناسایی الگو:
۱- وارد سایت TradingView.com شوید.

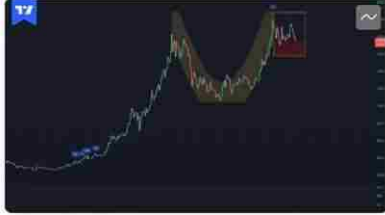

۲- در قسمت جستجوی سایت، عبارت cupandhandlepattern را عیناً تایپ کنید.

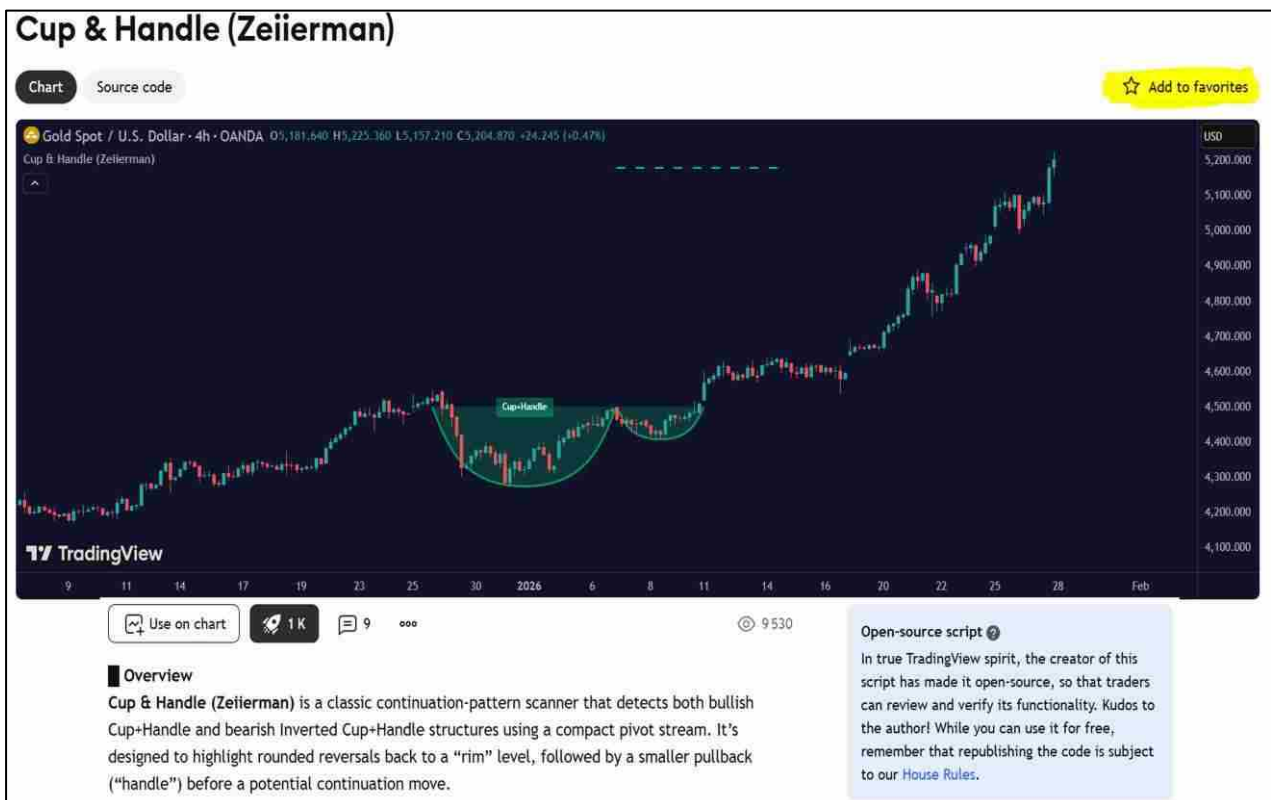

۳- در لیست نتایج، اندیکاتوری که توسط شخصی به نام Zeiierman نوشته شده است را پیدا کرده و روی آن کلیک کنید.

 Cup & Handle (Zeiierman) Overview Cup & Handle (Zeiierman) is a classic continuation-pattern scanner that detects both bullish Cup+Handle and bearish Inverted Cup+Handle structures... by Zeiierman Jan 30 9 1K	 eBacktesting - Learning: Cup & Handle eBacktesting - Learning: Cup & Handle The Cup & Handle is a classic continuation pattern that often appears during strong trends. It shows a market that "cools off" (the cup)... by eBacktesting Jan 12 17	 BE-Fib Channel 2 Sided Trading Overview: "BE-Fib Channel 2 Sided Trading" indicator is built with the thought of 2 profound setups named "Cup & Handle (C&H)" and "Fibonacci Channel Trading (FCT)" with... by TradeWiseWithEase Sep 2, 2025 218
 Half Cup [LuxAlgo] The Half Cup indicator detects and displays patterns with the shape of a Half Cup , initiating a channel. From this	 Pivot Pattern Boundaries [cajole] This script automatically detects horizontal support / resistance levels based on user-programmable criteria. For	 Cup & Handle Hi, here is my take on 'Cup & Handle' Pivot Points - ph (highest points in a certain period) are stored in an array

۴- در صفحه باز شده، روی آیکون ستاره (Add to favorites) کلیک کنید تا این ابزار به لیست علاقه‌مندی‌های شما اضافه شود.

۵- حالا به نمودار برگردید، از منوی Indicators وارد بخش Favorites شده و اندیکاتور مذکور را انتخاب کنید.

خواهید دید که این ابزار به صورت خودکار، تمام الگوهای تشکیل شده روی نمودار را برای شما ترسیم و شناسایی می‌کند.

The screenshot shows the 'Indicators, metrics, and strategies' panel in the Fibo Bourse software. The panel has a search bar at the top and a list of indicators below. The 'Favorites' tab is selected, showing a list of indicators. The 'Cup & Handle (Zeierman)' indicator is highlighted. The panel also shows a sidebar with 'PERSONAL' and 'BUILT-IN' categories, and a main chart area on the left.

PERSONAL	NAME	AUTHOR	BOOSTS
★ Favorites	★ Cup & Handle (Zeierman)	Zeierman	1 K
My scripts			
Invite-only			
Purchased			

BUILT-IN

- Technicals
- Fundamentals

چرا امکان شکست الگوهای فنجان و دسته وجود دارد؟

ساختار تیز (V-shaped): اولین عامل ساختار الگو به شکل V است. گفتیم که ما به دنبال الگوهای هستیم که حالت U داشته باشند یعنی ساختار فرسایشی را در کف یا سقف الگو ببینیم.

اندازه دسته: دسته الگوهای که فراتر از ۵۰ درصد طول فنجان تشکیل شوند اعتبار کمتری برای ما خواهند داشت. این اندازه‌گیری را به وسیله فیبوناچی انجام می‌دهیم.

ابعاد فنجان و دسته: طبق تحقیقات توماس بولکوفسکی هر چه الگو پهن‌تر و بلندتر باشد احتمال شکست خوردن آن زیاد است. (برای اطلاعات بیشتر به ویدیو الگو فنجان و دسته؛ ۳ نکته که نمی‌دانستید! مراجعه کنید).

نقدینگی پایین: در سهم یا بازاری که نقدینگی کم باشد احتمال اینکه الگوها نتوانند متناسب با پتانسیل خود عمل کند وجود دارد.

تایم فریم‌های کوچک: به صورت کلی هر چه تایم فریم معاملاتی بزرگ‌تر باشد احتمال موفقیت الگو نیز بالاتر می‌رود.

بازار بر پایه احتمالات است: این جمله یعنی قرار نیست تمام الگوهای
فنجان و دسته منجر به رشد یا نزول قیمتی شوند. برای همین است
که باید همیشه در معاملاتمان حد ضرر را رعایت کنیم.

حتما نظرتان در مورد این مقاله با ما به اشتراک بگذارید!

سوالات متداول (FAQ)

۱- الگوی فنجان و دسته (Cup and Handle) در تحلیل تکنیکال چیست؟ این الگو در دسته الگوهای ادامه دهنده قرار می‌گیرد. این الگو در روندهای صعودی و نزولی ظاهر می‌شود. الگو فنجان و دسته نشان‌دهنده دوره‌ای از تثبیت قیمت و استراحت بازار پس از یک رشد است که در آن خریداران دوباره انرژی لازم برای شکستن سقف قبلی و ادامه صعود را جمع‌آوری می‌کنند.

۲- چرا شکل "U" در فنجان از شکل "V" معتبرتر است؟ ساختار U شکل نشان‌دهنده یک روند فرسایشی و تثبیت واقعی قیمت در کف است که باعث خارج شدن فروشندگان عجول می‌شود. اما ساختار V شکل به دلیل سرعت بالای برگشت، ناپایدار است و اغلب نمی‌تواند قدرت کافی برای شکستن مقاومت سقف فنجان را ایجاد کند.

۳- اندازه دسته الگو تا کجا باید باشد؟ طبق اصول تکنیکال، دسته الگو بهتر است بیش از ۵۰ درصد ارتفاع فنجان را نباشد. اصلاح بیش از حد در دسته، نشانه ضعف خریداران است.

۴- بهترین نقطه برای ورود به معامله در این الگو کجاست؟
مطمئن‌ترین نقطه ورود، زمانی است که قیمت سقف دسته (خط مقاومت دسته) را رو به بالا می‌شکند و بالای آن تثبیت می‌شود. معامله‌گران محافظه‌کار منتظر پول‌بک به سطح شکسته شده می‌مانند و سپس وارد می‌شوند.

۵- حد ضرر را در الگوی فنجان و دسته کجا باید گذاشت؟ بهترین محل برای قرار دادن حد ضرر، کمی پایین‌تر از پایین‌ترین نقطه در «دسته» (Handle) الگو است. اگر قیمت به زیر دسته نفوذ کند، ساختار الگو نقض شده و احتمال ریزش بیشتر وجود دارد.

۶- هدف قیمتی در این الگو چگونه محاسبه می‌شود؟ برای تعیین هدف اول، باید فاصله عمودی بین کف فنجان تا لبه (خط مقاومت) را اندازه‌گیری کنید. سپس همین مقدار را از نقطه شکست لبه به سمت بالا ترسیم کنید. این عدد، تارگت کلاسیک الگو محسوب می‌شود.

۷- نقش حجم معاملات در تایید الگوی فنجان و دسته چیست؟
حجم معاملات باید در هنگام تشکیل کف فنجان کاهش یابد (کاهش فشار فروش) و در لحظه شکست مقاومت دسته یا لبه فنجان، به طور قابل توجهی افزایش یابد. شکست بدون افزایش حجم، احتمالاً یک «شکست کاذب» است.

۸- آیا الگوی فنجان و دسته در روندهای نزولی هم کاربرد دارد؟ بله، این الگو به صورت «فنجان و دسته معکوس (Inverted Cup and Handle)» نیز وجود دارد که در انتهای روند صعودی یا میانه روند نزولی تشکیل می‌شود و سیگنالی قوی برای ریزش قیمت و شروع یک روند نزولی جدید است.

۹- این الگو در کدام تایم‌فریم‌ها اعتبار بیشتری دارد؟ الگوی فنجان و دسته در تمامی تایم‌فریم‌ها (از ۵ دقیقه تا ماهیانه) قابل مشاهده است، اما هرچه تایم‌فریم بزرگتر باشد (مثل روزانه و هفتگی)، اعتبار الگو و قدرت حرکت قیمتی بعد از شکست بیشتر خواهد بود.

۱۰- اصلی‌ترین دلایل شکست یا عمل نکردن این الگو چیست؟
عواملی مثل تشکیل دسته بسیار عمیق، ساختار V شکل فنجان،
نقدینگی پایین نماد مورد نظر، و همچنین شرایط نامساعد کلی بازار
(مثلاً ریزش ناگهانی شاخص کل) می‌توانند باعث شکست الگو و
فعال شدن حد ضرر شوند.

الگوهای نموداری بیشتری را یاد بگیرید!

اگر به تازگی وارد بازارهای مالی شده‌اید و یا می‌خواهید تحلیل تکنیکال را بیاموزید، الگوهای نموداری مبحثی بسیار مهم است که باید آن را یاد بگیرید!

در این کتاب، تحلیل تکنیکال را از ابتدا به شما توضیح می‌دهیم. از مباحث مورد بحث این کتاب می‌توان به روند شناسی، سطوح عرضه و تقاضا، الگوهای نموداری، تله‌های معامله‌گری و.. اشاره کرد. همچنین در این کتاب به مباحث روانشناسی معامله‌گری نیز خواهیم پرداخت. کتاب به صورت **الکترونیکی** یا همان **PDF** است.

این کتاب توسط آکادمی فیبوبورس ترجمه شده است.

با ورود به سایت ما (www.fibobourse.com) همین حالا کتاب را تهیه کنید و شروعی قدرتمند داشته باشید! (**روی تصویر کتاب کلیک کنید!**)

